

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

พุทธปาฏิหาริย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

BUDDHIST MIRACLE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2019
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	พุทธปาฏิหาริย์
โดย	ธวัชชัย โตคำ
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ วิริญญา ดวงรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

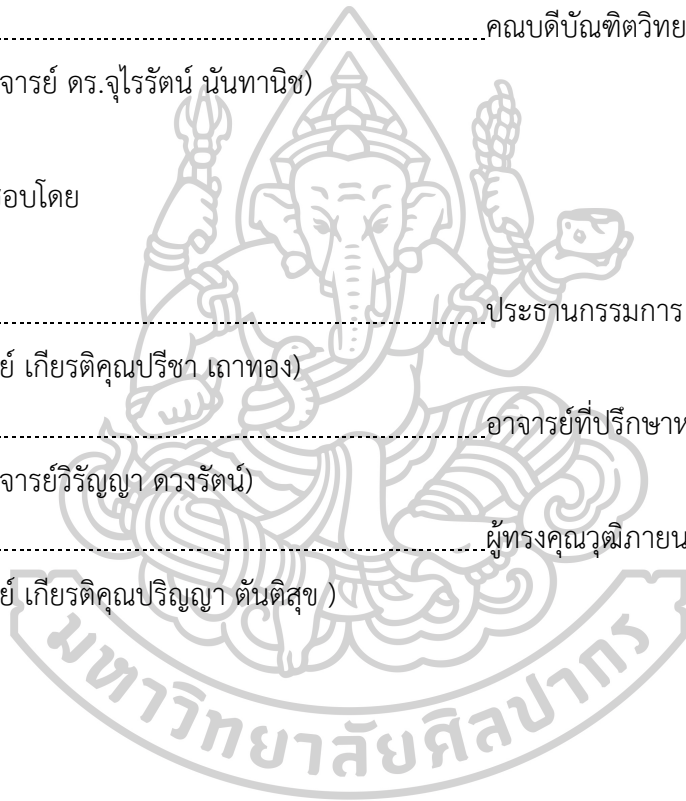
(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณปรีชา เกาทอง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์วิริญญา ดวงรัตน์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณปริญญา ตันติสุข)

58004205 : ทศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

นาย ธวัชชัย โตชา: พุทธปาฏิหาริย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์
วิรัชญา ดวงรัตน์

วิทยานิพนธ์ หัวข้อ “ พุทธปาฏิหาริย์ ” เป็นผลงานจิตรกรรมแบบไทยประเพณี ที่ยังคงเอกลักษณ์วิธีการสืบต่อกันมาจนเป็นขนบธรรมเนียม ที่มีงานศิลปกรรมไทยโบราณเป็นแบบอย่าง มีการสร้างสรรค์ด้วยวิธีการทางจิตรกรรม มีเรื่องราวทางพุทธประวัติเป็นแรงบันดาลใจ ที่มีลัทธิธรรม สอดแทรกนัยยะต่างๆ จากเรื่องของปาฏิหาริย์ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดง ด้วยวิธีการต่างๆ ตามที่ได้บันทึกลงในพระไตรปิฎก เป็นข้อมูลหลักที่ได้สืบค้นเพื่อนำเรื่องราวมาสร้างสรรค์จนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ด้วยการคิดวิเคราะห์จนตกผลึก เป็นผลงานที่แสดงออกด้วยหลักทางองค์ประกอบในศิลปะ แสดงเอกภาพที่กลมกลืน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเนื้อเรื่องและลัทธิธรรม จนไม่สามารถแยกส่วนต่างๆออกจากกันได้ ทั้งยังผนวกข้อมูลต่างๆในผลงานสร้างสรรค์ จนแสดงผลสัมฤทธิ์เต็มไปด้วยสุนทรียภาพทางศิลปะ จนกลายเป็นช่องทางการสร้างสรรค์และเผยแพร่ลัทธิธรรม เกิดอิทธิพลและความสนใจจนเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ทั้งยังทำให้สัญลักษณ์ทางศิลปะเล่าเรื่องราวความรู้สึกที่ต้องการนำเสนอจนเกิดเป็นรูปธรรม แสดงพลังของทัศนธาตุ และดำรงไว้ซึ่งกระบวนการทางความคิดอย่างโบราณ นำมาปรับใช้แต่ยังมีสัดส่วนความงามในรูปแบบดั้งเดิมไว้เป็นส่วนสำคัญ อีกทั้งให้ผลงานศิลปะเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาจิตใจคนให้เห็นถึงสัจธรรมที่ดำรงมาตลอดระยะเวลาจวบจนถึงปัจจุบัน ทั้งช่วยส่งเสริมให้งานศิลปะแบบไทยประเพณีได้รับการยอมรับ เพราะสิ่งที่สำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะคือการได้พัฒนาต่อยอดทำให้งานศิลปะไทยแบบประเพณีมีพื้นที่ในการสร้างสรรค์มากขึ้น และยังรักษากรรมวิธีในการเขียนภาพจิตรกรรมไทยไว้ให้มากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางการรักษาอนุรักษ์กระบวนการสร้างสรรค์สืบต่อถึงยุคปัจจุบัน เพื่อเป็นพุทธบูชา แสดงออกมาในรูปของงานศิลปะที่มีลัทธิธรรมเป็นเนื้อหาสำคัญ ให้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ที่บรรจุไว้ในงานพุทธศิลป์สืบไป

58004205 : Major (VISUAL ARTS)

MR. THAWADCHAI TOKUM : BUDDHIST MIRACLE THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR WIRANYA DUANGRAT

The thesis titled "Buddhist Miracles" is a work of traditional Thai painting which is still maintaining the cultural heritage until becoming the custom with an exemplary ancient Thai artwork. The work created with the method of painting is inspired by Buddhist history. There is a lot of dharmic principles including the implication of the miracles performed by Buddha in many ways, as recorded in the Tripitaka which is the main source of the information to get the story and turn it into unique creativity. With a lot of thoughts, it becomes the work that represents the art elements and harmonious unity as the art becomes a part of dharmic principles and the story. Also, it appends information in the creativity that it succeeds as the work is full of artistic aesthetics. Consequently, it becomes one of the chances of creating and publishing dharmic principles to create influence and interest in the invention. In addition, it makes the symbol of the art to tell the story of the sensation which presented to the concrete, shows the power of artistic elements, and maintains the ancient thought process. Those processes are used to keep the original beauty portion and to turn art into the lesson to remind people of the truth that has been existing from the past until now. Moreover, it supports Thai art and custom to be more accepted because one of the most important things in creating something is to be able to develop it later which are providing Thai art and customs more space for the creation and preserving Thai traditional painting like all of these will be the guidelines for preserving creation processes to nowadays to be Buddhist worship showing in the form of art with dharmic principles as the core in the act of the benefit towards Buddhist art.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบคุณถึงความดีของพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เป็นมหาบุรุษ ที่เป็นแรงบันดาลใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และขอสำนึกพระคุณจากบุคคลต่างๆที่มีส่วนช่วยให้เกิดความสำเร็จลุล่วงทางการศึกษาและกราบขอบพระคุณครอบครัว เรืออากาศตรี สมชาย (บิดา), นางกรรณิการ์ (มารดา) โตช้า และ พันตรี บุณนาค (ตา) , นางจันทน์ (ยาย) สุริยวงศ์ ที่ให้โอกาสทางการศึกษา เป็นกำลังใจในการใช้ชีวิต ตลอดจนสำเร็จการศึกษา และกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาศิลปะไทยในหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาทัศนศิลป์ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ วิจารณ์ ดวงรัตน์ ผู้อบรมบ่มเพาะทั้งศาสตร์และศิลป์ ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ชี้แนะแนวทางการศึกษา ตลอดจนจบจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คอยขัดเกลาจนเป็นรูปเป็นร่างด้วยศิลปะจนเห็นสังขรณ์ในการปฏิบัติงาน เอื้อประโยชน์สั่งสอนอำนวยความสะดวก ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณกองทุนส่งเสริมการศึกษาศิลปะสร้างสรรค์ศิลปะ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ที่ได้มอบทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนการสร้างสรรค์ผลงานจนสัมฤทธิ์ผลทางศิลปะในการศึกษาค้นคว้าสำเร็จลุล่วง และ ขอขอบคุณตัวข้าพเจ้าที่ยังอดทน ฝ่าฟันอุปสรรคให้ตนเองสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณเพื่อนๆ ผู้เป็นกัลยาณมิตร พี่ๆ ผู้คอยช่วยเหลือ น้อง ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจ ให้ความอนุเคราะห์อันเป็นมิตรภาพ ภราดรภาพ สัมพันธภาพที่เป็นมนุษย์วิถีอันงดงาม เอื้ออำนวยประโยชน์ความสุขแบ่งเบาความทุกข์ แก่การค้นคว้าศึกษาและการสร้างสรรค์ปฏิบัติงาน ขอผลความสำเร็จในครั้งนี้ย้อนกลับไปหาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความสุข สวัสดิ์ เกิดความเจริญในทางที่ดีต่อไปในภายภาคหน้า

ธวัชชัย โตช้า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	3
สมมุติฐานของการศึกษา.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	6
ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	6
ขอบเขตด้านรูปแบบ.....	7
ขอบเขตด้านเทคนิควิธีการ.....	7
คำนิยามศัพท์.....	8
บทที่ 2	12
ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์	12
อิทธิพลทางด้านเนื้อหา	13
อิทธิพลจากประสบการณ์	14
อิทธิพลจากบริบทต่างๆและความเป็นพุทธศาสนิกชน.....	16

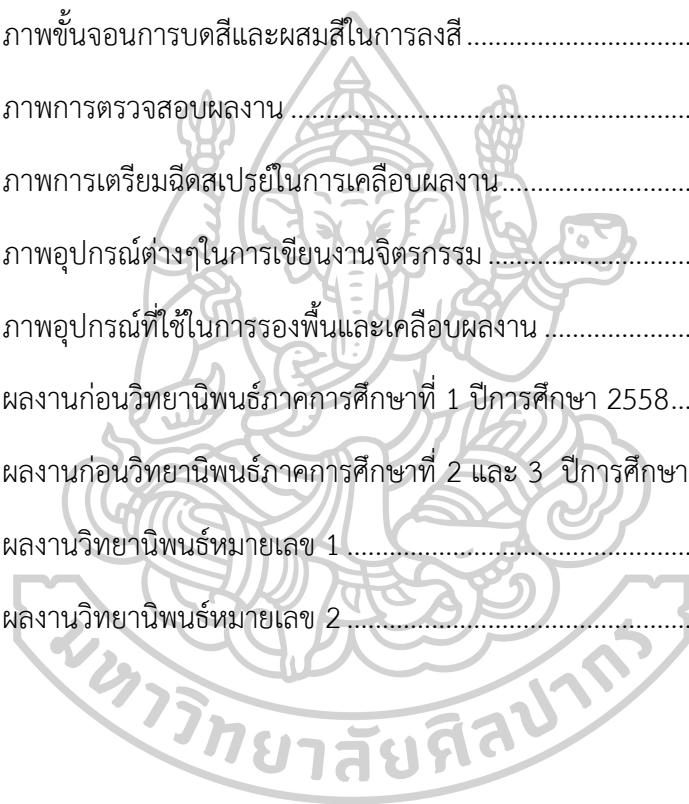
อิทธิพลจากงานศิลปกรรมไทยโบราณ งานศิลปกรรมไทยแบบประเพณี และงานศิลปกรรมร่วมสมัย.....	16
อิทธิพลจากงานศิลปกรรมไทย งานจากสกุลช่างต่างๆ และศิลปินร่วมสมัย	20
สรุปผลที่ได้จากการศึกษา.....	26
บทที่ 3	29
ขั้นตอนการศึกษาและกระบวนการสร้างสรรค์.....	29
การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการสร้างสรรค์.....	30
วิธีการและเทคนิคในการสร้างสรรค์.....	35
ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล ในการสร้างสรรค์ภาพร่างต้นแบบ (Sketch).....	35
ขั้นตอนการสร้างภาพร่างต้นแบบ (Sketch).....	38
องค์ประกอบในการสร้างสรรค์.....	41
วิธีการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์.....	46
อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์.....	56
บทที่ 4	59
แนวทางและการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	59
ระยะที่ 1 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2558	61
ระยะที่ 2 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558	63
ระยะที่ 3 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559	65
ระยะที่ 4 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ ระหว่างปีการศึกษา 2559 – 2562	65
ด้านเนื้อหา แนวคิด.....	68
บทที่ 5	71
บทสรุป.....	71
รายการอ้างอิง	73
ประวัติผู้เขียน.....	75

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ภาพบรรยากาศภายในโบสถ์วัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร	14
ภาพที่ 2 ภาพจิตรกรรมฝาผนังระเบียงคต วัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร	15
ภาพที่ 3 ประติมากรรมพระพุทธรูปปางลีลา สมัยสุโขทัย.....	18
ภาพที่ 4 พระพุทธรูปทรงเครื่องศิลปะอยุธยาตอนปลาย เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563.....	19
ภาพที่ 5 พระพุทธรูปทรงเครื่องสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นพระพุทธรูปแทนพระองค์ เข้าถึง เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563	19
ภาพที่ 6 ตู้พระธรรมลายรดน้ำวัดเชิงหวาย เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563	20
ภาพที่ 7 ลวดลายบนฝาตู้พระธรรมลายรดน้ำ วัดเชิงหวายศิลปะอยุธยา เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563	21
ภาพที่ 8 ผลงานปฏิมากรรมรูปเทวดารักษาฉัตร(พระกำพูนฉัตร) อาจารย์สุดสาคร ชายเสมผู้ได้	22
ภาพที่ 9 ภาพลวดลายออกแบบลายผ้าของ อาจารย์ วีระธรรม ตระกูลเงินไทย เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563	23
ภาพที่ 10 ผลงานจิตรกรรมไทยพราวนบุญจับนางมโนราห์ / The capturing of Manohra งาน เรียนปี 3 จิตรกรรมไทยประเพณี (Junior class work, Traditional Thai painting) เทคนิค : สีน้ำ ทึบ (Gouache) พ.ศ.2508 ค.ศ.1965 ขนาด 65.7 x 80.5 ซม. เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563	24
ภาพที่ 11 "บูรณาการ" ปัญญา วิจิตรนสาร (Reconstruction, 2013, acrylic on canvas, 198x140 cm) เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563.....	25
ภาพที่ 12 ภาพเครื่องราชกกุธภัณฑ์แสดงเกียรติยศของพระมหากษัตริย์ เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563	26
ภาพที่ 13 ภาพจิตรกรรมฝาผนังตอน เสด็จจากดาวดึงส์ ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ กรุงเทพมหานคร เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563	34
ภาพที่ 14 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ตอนพระยาชมพูดีหักปราสาทพระเจ้าพิมพิสาร ณ พระที่นั่งพุท ไธสวรรย์ กรุงเทพมหานคร เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563	34

ภาพที่ 15	ภาพพระพุทธรูปทรงเครื่องสมัยต่างๆที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563	36
ภาพที่ 16	บรรยากาศภายในโบสถ์วัดสุทัศน์ที่นำมาเป็นต้นแบบการสร้างสรรค์.....	36
ภาพที่ 17	ภาพจิตรกรรมต้นแบบที่นำมาเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์เพื่อศึกษาการจัด	37
ภาพที่ 18	ภาพเครื่องราชกกุธภัณฑ์ ประกอบพระอิสริยยศในการแสดงถึงพระมหากษัตริย์ เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563	37
ภาพที่ 19	ภาพแสดงขั้นตอนการร่างภาพและทดลองลงสีเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ	38
ภาพที่ 20	ภาพร่างต้นแบบผลงานวิทยานิพนธ์	39
ภาพที่ 21	ภาพร่างต้นแบบผลงานวิทยานิพนธ์	40
ภาพที่ 22	ภาพแสดงทัศนธาตุจุด (Point)	41
ภาพที่ 23	ภาพแสดงทัศนธาตุจุด (Point)	42
ภาพที่ 24	ภาพแสดงลักษณะของเส้น (Line) ด้วยการใช้พู่กันตัดเส้น	43
ภาพที่ 25	ภาพแสดงค่าน้ำหนักจากรูปทรงต่างๆ (Volume)	43
ภาพที่ 26	ภาพรูปทรงต่างๆ ภายในผลงาน (Form)	44
ภาพที่ 27	ภาพพื้นที่ว่างที่ปรากฏขึ้นภายในผลงาน (Space)	45
ภาพที่ 28	ภาพบรรยากาศทั้งหมดที่เริ่มจากการลงสีในชั้นเริ่มต้น (Atmosphere)	46
ภาพที่ 29	ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น	47
ภาพที่ 30	ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น	47
ภาพที่ 31	ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น	48
ภาพที่ 32	ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น	48
ภาพที่ 33	ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น	49
ภาพที่ 34	ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น	49
ภาพที่ 35	ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น	50
ภาพที่ 36	ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น	50

ภาพที่ 37	ภาพขั้นตอนการร่างภาพลอกแบบลงบนผลงาน.....	51
ภาพที่ 38	ภาพขั้นตอนการร่างภาพลอกแบบลงบนผลงาน.....	51
ภาพที่ 39	ภาพขั้นตอนการร่างภาพลอกแบบลงบนผลงาน.....	52
ภาพที่ 40	ภาพขั้นตอนการบดสีและผสมสีในการลงสี.....	52
ภาพที่ 41	ภาพขั้นตอนการบดสีและผสมสีในการลงสี.....	53
ภาพที่ 42	ภาพขั้นตอนการบดสีและผสมสีในการลงสี.....	53
ภาพที่ 43	ภาพขั้นตอนการบดสีและผสมสีในการลงสี.....	54
ภาพที่ 44	ภาพการตรวจสอบผลงาน.....	55
ภาพที่ 45	ภาพการเตรียมจิตสเปร์ยในการเคลือบผลงาน.....	55
ภาพที่ 46	ภาพอุปกรณ์ต่างๆในการเขียนงานจิตรกรรม.....	57
ภาพที่ 47	ภาพอุปกรณ์ที่ใช้ในการรองพื้นและเคลือบผลงาน.....	58
ภาพที่ 48	ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2558.....	62
ภาพที่ 49	ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ภาคการศึกษาที่ 2 และ 3 ปีการศึกษา 2558.....	64
ภาพที่ 50	ผลงานวิทยานิพนธ์หมายเลข 1.....	67
ภาพที่ 51	ผลงานวิทยานิพนธ์หมายเลข 2.....	68

บทที่ 1

บทนำ

งานศิลปกรรมไทยในรูปแบบงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีมีการสร้างสรรค์ขึ้นในหลายยุคสมัยในอดีต เป็นเครื่องบันทึกประวัติศาสตร์ ศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาที่บรรพชนสร้างสรรค์ขึ้นไว้เพื่อแสดงภาพจากความคิด อุดมคติ แนวคิด ให้เป็นรูปธรรม เพื่อประโยชน์ด้านการศึกษาและสร้างสรรค์ควบคู่กันไป ฉะนั้นงานจิตรกรรมเป็นบันทึก ที่สอดแทรกหน้าที่ไว้หลายอย่าง เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความศรัทธา ความงาม ประวัติศาสตร์ อัจฉริยภาพ เมื่อผ่านเวลาไป งานศิลปกรรมเหล่านี้ยังเป็นเครื่องบอกเรื่องราวในอดีตทางประวัติศาสตร์ให้คนได้ศึกษาเรียนรู้และส่งต่ออิทธิพลทางความคิดในการสร้างสรรค์แก่อนุชนรุ่นต่อไป ยังเป็นแรงบันดาลใจในทางศิลปะที่คอยส่งต่ออิทธิพลทางรูปแบบ ความงาม การตีความ การเล่าเรื่องราวที่น่าสนใจในอดีต ด้วยชั้นเชิงกลวิธีที่ช่างเขียน สร้างสรรค์แสดงผลงานออกมาเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ชมที่สนใจศึกษางานศิลปกรรมไทยโบราณแบบประเพณีนี้ต่อไป

การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี เป็นการศึกษาจากงานศิลปกรรมยุคโบราณมาเป็นอันดับแรกเริ่มด้วยความสนใจ ด้วยเป็นผลงานที่มีความงามเป็นที่ยอมรับ เมื่อเริ่มศึกษางานและเข้าใจรูปแบบเรื่องราว และทัศนศิลป์ในงานศิลปะอย่างครบถ้วน นำมาสู่การตกผลึกทางความคิดในทางจินตนาการ เมื่อต้องการสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาใหม่ จึงมีการกำหนดกรอบเพื่อให้นักศึกษานั้นมีอาณาเขตทางความคิดแต่เปิดมิติใหม่ในทางรูปแบบเพื่อให้เกิดการศึกษาพัฒนาต่อยอดไม่ว่าจะทั้งรูปแบบของงานจิตรกรรม กระบวนการหรือแม้กระทั่งการตีความในทางประเด็นความหมาย เพื่อให้เกิดความคมคายในการแสดงความหมายในทางหลักธรรมทางพุทธศาสนา จากพุทธประวัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์และแสดงหลักธรรมสูงสุด เป็นสิ่งที่ต้องคัดเลือกและเน้นย้ำในทางความรู้การศึกษาเพื่อมุ่งหวังให้แต่ละเรื่องที่คัดเลือกเป็นแรงบันดาลใจ ส่งผลแก่รูปแบบที่สอดคล้องกันในทางองค์ประกอบของศิลปะ และเมื่อแสดงผลออกมาชัดเจน ด้วยการลงมือ สเก็ต (Sketch) เป็นภาพนำทางความคิดที่สามารถจัดการ นำมาลงมือสร้างสรรค์ ใส่รายละเอียดที่ต้องการ ส่งเสริมงานศิลปะไทยประเพณีขึ้นนั้นให้ยังคงดำรงกรอบประเพณีตามกระบวนการอย่างโบราณ เพื่อให้กระบวนการทางจิตรกรรมแสดงศักยภาพ ที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และต่อยอดออกมาจากงานศิลปกรรมโบราณสู่งาน

สร้างสรรค์ส่วนตน เมื่อพิจารณาในทางสัมฤทธิ์ผลแล้ว จะอยู่ในกรอบที่กำหนดไว้แต่เปิดอิสระให้ผลงานได้แสดงออก ถึงสิ่งต่างๆผ่านยุคสมัยปัจจุบันที่ยังเป็นผลจากการได้รับแรงบันดาลใจจากงานศิลปกรรมรุ่นก่อน ในหัวข้อ “ **พุทธปาฏิหาริย์** ” ต่อไป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าพเจ้าเกิดมาในครอบครัวชาวไทย ทำให้นับถือพุทธศาสนาตามครอบครัว เมื่อศึกษาและตั้งคำถามว่าอะไรที่เป็นปัจจัยของการนับถือพุทธศาสนา ที่มีจุดมุ่งหวังให้ทุกคนเป็นคนดีประพฤติปฏิบัติ ตามศีลธรรมที่ตั้งไว้ คำตอบที่ได้อาจจะเป็น “ **หลักธรรม** ” ที่มีผลแก่ชีวิต จิตใจ จิตวิญญาณ และเมื่อเข้าสู่การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ พบว่าหลักธรรมของพุทธศาสนา ที่เป็นจุดขับเคลื่อนให้พุทธศาสนายังดำรงต่อไป เมื่อพิจารณาในส่วนนี้ จึงเล็งเห็นว่าการทำงานสร้างสรรค์ **จิตรกรรมไทยแบบประเพณี** ที่เป็นผลงานแสดงหลักธรรม อันเป็นแก่นแท้นำมาถ่ายทอดและเป็นหลักคิดในการทำงาน เพราะเป็นคำตอบในการทำงานการสร้างสรรค์ เมื่อศึกษา ค้นคว้า หลักธรรมในทางพุทธศาสนาที่ต้องการนำมาเป็น ประเด็นในทางการศึกษา คือการตั้งกรอบของการค้นคว้า เพราะการศึกษามีช่วงระยะเวลาจำกัด การตั้งกรอบของการหาข้อมูลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลและเป็นเครื่องช่วยประเมินผลงานการสร้างสรรค์ให้ผลงาน บรรลุวัตถุประสงค์อันเป็นข้อแรกและต้องการให้สร้างสรรค์ผลงานเกิดทิศทางในการพัฒนารูปแบบในอนาคต

เมื่อทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล การแสดงหลักธรรมที่ประจักษ์เป็นหลักฐานทางศิลปกรรมในพุทธศาสนา จะมีเนื้อหาที่สำคัญ และมักปรากฏเรื่องราวที่แสดงอภินิหาร เพื่อให้สาวกและสาธุชนต่างๆเข้าใจในหลักธรรมได้ง่ายดายขึ้น เพื่อมุ่งหวังให้เรื่องราวเป็นส่วนที่สามารถสร้างความเข้าใจ กระจ่างแจ้งในทางปัญญาและซึบทรบไปในความรู้สึกของหลักธรรมนั้นๆ มักจะเกิดขึ้นในการแสดงธรรมปาฏิหาริย์ในพุทธประวัติ เป็นกรอบที่เป็นหัวข้อใหญ่และชัดเจน เมื่อได้หัวข้อดังนี้ การศึกษาค้นคว้าในทางแนวตั้งจากประเด็นที่ได้ เพื่อให้ฐานความรู้และเรื่องราวมีรากที่ชัดเจนเป็นแก่นหลักธรรม นำไปจินตนาการต่อในผลงานการสร้างสรรค์ และองค์ประกอบที่เน้นให้จุดที่สนใจเผยออกมาส่งพลังทางศิลปะได้เข้มข้นจากร่องรอยในต่อนั้น ให้เกิดความแตกต่างจากงานที่เคยศึกษาจากงานศิลปกรรมโบราณ เพราะอยู่ในฐานะของการสร้างสรรค์ เป็นนักต่อยอดจากมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีศาสนา ตกผลิกระหว่างแนวคิดและรูปแบบ เพื่อให้เกิดมิติในทางสุนทรียศาสตร์ที่เปิดอาณาเขตจากรูปแบบเดิม และเน้นงานมีลักษณะเฉพาะตน จากประสบการณ์และการมองเห็น

นัยยะ จากรูปทรง สี และการใช้โครงสร้างใหม่ ให้การศึกษาในขั้นแรกเป็นชนวนในการจุดประกายให้ รากทางความรู้เกิดความแข็งแรง ไม่ข้ามรูปแบบจนเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีรากฐาน เมื่อถึงขั้นตอนการ คิดงานในแต่ละเรื่องราวที่เป็นการบอกอารมณ์ตัวละคร การจัดวางและความกลมกลืนที่ให้ความรู้สึก จากสิ่งที่ต้องการนำเสนอ เพื่อสื่อความเป็นเอกภาพของงานศิลปะ การศึกษาจากงานศิลปะร่วมสมัย ที่ให้ข้อเท็จจริง สาเหตุ เหตุผล ตั้งสมมุติฐานในการเล่าเรื่องราว โดยใช้ภาษาภาพเป็นคำตอบ เป็นการ ทำงานที่มีลักษณะโครงสร้างเชิงความคิดและการสอดรับในทางปฏิบัติร่วมกัน ให้ความสำคัญของการ สร้างสรรค์มากที่สุด ส่งต่อแรงบันดาลใจ ที่มีต่อกัน และอิทธิพลที่มีลักษณะเหมาะสม เพราะการ ทำงานในรูปแบบจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ก็มีส่วนที่รับใช้พระศาสนาในประการหนึ่ง ฉะนั้นความ ถูกต้องจากการศึกษาที่มีการอ้างอิงต่างๆ จากการค้นคว้าพระสูตร พระคัมภีร์ พระไตรปิฎก จาก หลากหลายแหล่ง ทำให้เราได้ทราบถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ด้วยการอ้างอิงสิ่งที่ศึกษาเพื่อ เป็นจุดประสงค์หลัก เพื่อสร้างมิติทางเรื่องราวอันมีรากฐานจากการประพันธ์ หรือเรื่องราวที่ต้องการ แสดงถึงหลักธรรมในช่วงเวลานั้นให้เกิดความสมบูรณ์มากที่สุด

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อให้ผลงานสร้างสรรค์แสดงความหมายจากหลักธรรมที่เป็นแก่นจากการศึกษา เพื่อให้ ความงามในทางศิลปะเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดคุณค่า สร้างความศรัทธา และทำให้เกิดความรู้สึกแก่ ผลงานที่มีแรงบันดาลใจมาจากพุทธประวัติโดยเฉพาะเรื่องราวอันเกี่ยวกับ พุทธปาฏิหาริย์ ที่ สอดแทรกนัยยะในทางความหมายและการเล่าเรื่องราวเป็นภาษาภาพ

2. เพื่อสร้างสุนทรียภาพที่แตกต่างจากงานศิลปกรรมโบราณ ให้มีความเป็นลักษณะเฉพาะตัว ในที่นี้มาจากความสนใจ ความชอบ และรสนิยมที่ช่างเขียนในอดีตได้สร้างสรรค์ผลงานที่ประทับใจ นำมา ต่อยอด แต่ไม่ลอกเลียนแบบมาสู่ผลงานของตนเอง ด้วยการศึกษางาน งานครู ให้ความ ความ เข้าใจก่อนแล้วจึงปรับโครงสร้างเพื่อให้สอดรับกับเนื้อหาในผลงาน เพราะการศึกษาค้นคว้าไม่ควรที่ จะหยิบยกสิ่งหนึ่งขึ้นมาแล้วคัดลอกลงไป แต่ควรศึกษาถึงแหล่งที่มาแล้วประยุกต์ เป็นคุณค่าจากการ สร้างสรรค์สิ่งเดิมให้เกิดประโยชน์มากขึ้นในทางทัศนศิลป์หรือทางข้อมูลทางวิชาการ การได้รับแรง บันดาลใจจากแหล่งที่มาของข้อมูลต่างๆ ควรให้ผู้สร้างสรรค์แสดงความสามารถในทักษะขั้นเชิง ที่นำ แรงบันดาลใจมาต่อยอดและนำมาประยุกต์เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นผลสัมฤทธิ์ จากการศึกษ และทำให้ผลงานมีลักษณะเฉพาะตน แสดงทั้งอัจฉริยภาพ ภูมิปัญญาจากบรรพชนที่ได้

สืบสาน และแสดงศักยภาพของตนเองที่ใช้รูปแบบงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีที่รักษาขนบธรรมเนียมด้านกระบวนการสร้างสรรค์

3. เพื่อสร้างเอกภาพจากการสร้างสรรค์และความวิจิตรบรรจงของลวดลายในงานจิตรกรรมไทย งานจิตรกรรมไทยที่เล่าเรื่องราวในอดีต มักจะมีขอบเขตที่จำกัดด้วยขนาดหรือสถานที่ที่เป็นตัวกำหนดว่าจะต้องเลือกใช้รูปทรง น้ำหนัก พื้นที่ เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร แต่เมื่อทำงานสร้างสรรค์ ขอบเขตเหล่านั้นได้ทลายลงเป็นจุดประสงค์ที่มุ่งหวังเพื่อสุนทรียภาพทางศิลปะมากขึ้น และความสนใจของผู้สร้างสรรค์เป็นอันดับแรกมากกว่าที่จะมีลักษณะการใช้งาน ในรูปแบบจิตรกรรมฝาผนัง สมุดข่อย หรือภาพพระภุชงค์ ที่เป็นงานจิตรกรรมในอดีต เมื่อเริ่มสร้างสรรค์เกิดการสำรวจงานจิตรกรรมพบว่า เรื่องราวที่บรรจุลงไปนั้นมีความจำเป็นต้องเล่า มีการกำหนดบังคับเพื่อการสื่อสารต่อประโยชน์ในการสื่อสาร แต่เมื่อทำงานสร้างสรรค์จิตรกรรมบนพื้นที่อิสระ สามารถกำหนดขนาดความต้องการได้เพื่อให้ผลงานมีขนาดที่เหมาะสมกับเรื่องราวที่จำเป็นต้องถ่ายทอด สามารถลดเพิ่มขยายได้อย่างอิสระและเลือกเพียงตอนหนึ่งตอนใดที่ต้องการนำมาสร้างสรรค์ เมื่อได้ขนาดสัดส่วนและพุทธประวัติจาก ปาฏิหาริย์ต่างๆแล้ว จึงกำหนดรายละเอียดที่ต้องการนำเสนอ เพื่อให้ผลงานเล่าเรื่องราวได้ชัดเจนตรงตามพระไตรปิฎก พระสูตร และสร้างบุคลลิกภาพจากรูปทรงผู้คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เกิดความสัมพันธ์เห็นรายละเอียดที่สร้างลักษณะที่จำเพาะต่อบุคคลเหล่านั้น ที่ได้กล่าวอ้างในผลงาน และเมื่อศึกษาค้นคว้าไปถึงการทำงานการเน้นให้ความสำคัญที่มากขึ้นจากการศึกษา คือการใส่รายละเอียดในความวิจิตรบรรจงลงไป เป็นสิ่งที่แสดงความเป็นพุทธบูชาและศรัทธาแก่ผู้สร้างสรรค์ผลงาน เพราะเมื่อผู้สร้างสรรค์เห็นภาพปาฏิหาริย์ที่คิดค้นขึ้นมา นั้น เกิดความเชื่อในการแสดงออกให้ตรงกับความรู้สึก สอดแทรกลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของสกุลช่างต่างๆจากอดีตและศิลปินไทยที่สร้างสรรค์ผลงาน เป็นแรงบันดาลใจ เมื่อความวิจิตรบรรจงจากลวดลายที่เป็นผลงานลงสีตัดเส้น เป็นเอกลักษณ์ของงานศิลปกรรมไทย ก็ควบคุมให้ผลงานมีภาพรวมของแสงและน้ำหนักมีความหลากหลายตามหลักองค์ประกอบในการศึกษาศิลปะร่วมสมัย เพื่อให้ความงามในสุนทรียศาสตร์ที่เป็นสากลสอดประสานกัน

สมมุติฐานของการศึกษา

ผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะในงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเป็นผลงานที่มีคุณค่าพึงจำแนกได้ 3 ประการ ประการแรก คือ คุณค่าในทางความหมาย คุณค่านี้คือการใช้หลักธรรมที่แสดงออกมาจากเรื่องราว ที่พระพุทธรูปเจ้าทรงสั่งสอนแก่สรรพสัตว์เป็นข้อคิดที่ผู้สร้างสรรค์นำมาเป็นหัวข้อหลัก เพื่อเกิดหลักคิดที่อาจจะสะท้อนไปยังผู้ชมหรือผู้คนอื่นๆ ให้ได้ฉุกละเอิบ รับรู้ความรู้สึกที่หลักธรรมเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าในความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน บุคคลที่ศึกษาพุทธศาสนา ได้เห็นแก่นแท้ของความดีความงามผ่านงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีในการเป็นตัวตั้งต้นของจินตนาการที่นำมาถ่ายทอดผลงาน

ประการที่สอง คือ คุณค่าด้านการแสดงศรัทธา ศรัทธาที่เกิดจากผู้สร้างสรรค์เป็นสิ่งแรกของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ตอบสนองความศรัทธาจนก่อเป็นรูปในงานจิตรกรรมนั้นคือ การใช้ความเพียรพยายามความวิจิตรบรรจงจากทักษะทางจิตรกรรมบรรจุเข้าไปเพื่อขัดเกลาในการทำงานของผู้สร้างสรรค์ให้มองเห็นสิ่งที่ละเอียดงดงาม ใช้ความงามขัดเกลาจิตใจเพื่อให้ผลงานเป็นเครื่องมือที่คอยสอนให้เรียนรู้ถึงหลักธรรมที่มี ความอดทน ความเพียร เพื่อให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ ให้ความเพียรนั้นแสดงรูป ให้ความอดทนในการเขียนเส้นรายละเอียด นำความศรัทธาในหลักธรรมประกอบสร้างองค์ประกอบ พร้อมทั้งความมานะพยายามบรรจงลวดลายที่เรียงร้อยจนกลมกลืนและความบากบั่นแสดงภาพที่คั่นคว่ำ ให้หลักธรรมแสดงถึงจิตใจของผู้ปฏิบัติ ถึงไม่ได้บรรลุสิ่งนั้นด้วยหลักธรรมในทางพระศาสนา แต่ศิลปินผู้สร้างสรรค์เป็นผู้รับใช้น่า พุทธโอวาท แปลงเป็นรูป เอา **ปาฏิหาริย์** แปลงเป็นโครงสร้างหลัก เพื่อให้ผลงานนั้นแสดงความงามเป็นที่ประจักษ์ ด้วยความตั้งใจของข้าพเจ้าที่ต้องการสร้างสรรค์จนสมบูรณ์

ประการสุดท้าย ประการที่สามคือ คุณค่าด้านการสร้างสรรค์โดยไม่ได้ลอกแบบจากงานโบราณ แต่สร้างสรรค์จนเกิดรูปแบบเฉพาะตนเพื่อให้เกิดงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีในรูปแบบต่างๆ ที่มาจากการศึกษากลับกรอง คัดเลือกต้นแบบที่แตกต่างออกไป เพราะการคัดลอกหรือทำซ้ำเป็นไปเพื่อการศึกษาในเบื้องต้นเพียงเท่านั้น แต่การสร้างสรรค์ คือการศึกษา ทำความเข้าใจ ผนวกกับความคิดในชุดรูปแบบของตนเอง จนเกิดสิ่งที่สร้างสรรค์แตกต่างออกไป อาจเกิดสิ่งที่ดีขึ้นในทางความหมายใหม่ งามขึ้นจากหลักสุนทรียภาพในทางรูปทรง หรือชัดเจนขึ้นในการกำหนดเรื่องราว และเป็นที่น่าจดจำขึ้นในการแสดงเอกลักษณ์ อัตลักษณ์เฉพาะตัว นั่นคือ สมมุติฐานที่จำเป็นต้องตั้งให้ชัดเจนในทางการศึกษาศิลปะ เพราะ ประเด็นที่ชัด จะมุ่งเน้นถึงผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเครื่องมือวัดคุณภาพของการศึกษาได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งการศึกษาคั่นคว่ำเป็นการส่งเสริมให้คุณค่าของงาน

จิตรกรรมได้แตกหน่อทางความคิดและแสดงรูปเมื่อสร้างสรรค์ผลงาน จากความสนใจทำให้ผลงาน และรูปแบบไม่หยุดนิ่งแต่ทำให้ผลงานด้านนี้สร้างสรรค์ในหลากหลาย ถ้าผู้สร้างสรรค์เล็งเห็นส่วนที่ดีที่สามารถสร้างสรรค์ต่อยอดให้ก้าวหน้าพัฒนาไปเรื่อยๆ แต่ยังคงสัดส่วนของขนบธรรมเนียมหรือฉีก รูปแบบจนเกิดมิติที่หลากหลายให้ช่องว่างความแตกต่างสร้างผลงานของศิลปินจนเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ “ พุทธปาฏิหาริย์ ” มีการกำหนดขอบเขตเพื่อจำกัดในการศึกษาและทำให้การค้นคว้านั้นเป็นไปได้สะดวกขึ้น เป็นการเลือกศึกษาในส่วนที่เป็นประโยชน์สูงสุดเพื่อให้ผลงานนั้นมีเรื่องราวที่มาจากพุทธประวัติเป็นรากฐานที่สำคัญอ้างอิงได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้น การศึกษาในขอบเขตนี้เป็นเครื่องช่วยให้ทำการศึกษาได้รวดเร็วและตรงเป้าหมาย เมื่อศึกษาแล้วจะเห็นรายละเอียดที่ปลีกย่อยออกไปได้อย่างชัดเจนเป็นข้อมูลในทางการสร้างสรรค์ จนสามารถรวบรวมข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าเป็นทุนสำรองที่นำไปต่อยอดสร้างสรรค์ ทั้งยังได้ศึกษาเรื่องราวเพิ่มเติมที่ใกล้เคียงเพื่อส่งเสริมให้ฐานของข้อมูลขยายในทางการสร้างสรรค์ เป็นปัจจัยเสริมที่เรื่องราวพระพุทธเจ้าจะสอดคล้องกับหลักธรรมและพุทธจริยวัตรต่างๆ เมื่อเลือกเรื่องราวในบางตอน มาสร้างสรรค์ในทางทัศนศิลป์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาคือปัจจัยหลักในทางสร้างสรรค์เพราะงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเป็นเรื่องราวที่มีการพรรณนา รายละเอียดจาก สถานที่ บริบท ข้อคิด หลักธรรม ที่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ และบุคคลต่างๆ เนื้อหาจึงเป็นกรอบของการคัดเลือกเรื่องราว ในการสร้างสรรค์ เพราะผลงานสร้างสรรค์จากแรงบันดาลใจเพียงเรื่องเดียว แต่เป็นการสร้างสรรค์จากประเด็นของการแสดง “ ปาฏิหาริย์ ” จากการกระทำต่างๆอันเป็นการแสดงหลักธรรมที่แตกต่างกันไปแต่คงไว้ด้วยการแสดงลักษณะความรู้สึกที่มองเห็นรูปของความศรัทธา จากปาฏิหาริย์แต่ละครั้งจนก่อเกิดภาพที่กำหนดเรื่องราวชัดเจน ในประเด็นเดียวกันที่จุดประสงค์และเป้าหมายที่คล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างในทางความรู้สึก และรายละเอียดที่มองเห็น ปาฏิหาริย์ในรูปแบบต่างๆจะอธิบายในหัวข้อหลักและแยกย่อยในการสร้างสรรค์ผลงานในแต่ละชิ้นเป็นสำคัญ

ขอบเขตด้านรูปแบบ

ผลงานเป็นงานจิตรกรรม 2 มิติที่แสดงออกด้วยทัศนธาตุต่างๆไม่ว่าจะเป็นจุดเส้นสีน้ำหนักรูปทรง โดยมีจิตรกรรมเป็นการรองรับการสร้างสรรคอยู่ในรูปทรงที่กำหนด และเป็นงานประเภทจิตรกรรมแบบไทยประเพณี ที่มีกระบวนการสร้างสรรค์ ทั้งเทคนิควิธีการกระบวนการที่ยังคงไว้แบบเดิม ตามช่างเขียนที่เคยสร้างสรรค์อย่างโบราณแต่ใช้เทคนิคที่หลากหลายมากขึ้น เป็นปัจจัยที่ทำให้ผลงานแตกต่างและมีเอกลักษณ์ สร้างลักษณะเฉพาะ ในงานมีการใช้สัญลักษณ์ ในรูปแบบของรูปทรงและการจัดวางภาพ เพื่อให้เกิดเรื่องราว และแสดงบุคลิกของผู้คน ที่มี **นาฏลักษณ์** เป็นลักษณะเฉพาะเล่าเรื่องราวจากลีลา ท่าทาง เพื่อเป็นการสร้างบุคลิกที่แตกต่างและทำให้ภาพนั้นสมบูรณ์ด้วยวิธีที่โบราณได้ใช้ต่อเนื่องสืบมา อีกทั้งศึกษาไปยังความนิยมของการใช้รูปแบบลักษณะศิลปะสมัยต่างๆเพื่อเป็นแรงบันดาลใจทางความงามสร้างรูปทรงรายละเอียดที่ต้องการสร้างขึ้นทำให้เกิดความสัมพันธ์ของการจัดการ เพื่อมุ่งให้ผลงานมีความหลากหลายของรูปแบบจากรูปทรงต่างๆ และให้ความรู้สึกจากสีที่มีวรรณะอุ่นที่สุกสว่างเพื่อเล่าเรื่องราวผ่านบรรยากาศความปิติของปาฏิหาริย์แต่ละครั้งที่พระพุทธเจ้าได้ปฏิบัติต่อสาวก หรือ บุคคลต่างๆจากในเรื่องราว นั้น และสุดท้ายคือการสร้างลักษณะใหม่ๆทางองค์ประกอบ ทำให้เกิดความน่าสนใจขึ้นในการเล่าเรื่อง เพราะองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ องค์ประกอบที่เล่าเรื่องราวได้ครบถ้วนและแสดงความรู้สึกด้วยการจัดวาง ทัศนธาตุทางศิลปะจนเกิดเอกภาพของงาน ด้วยทักษะทางจิตรกรรมหลากหลายแขนง จากการศึกษา ใฝ่เนยยะทางความหมาย การแทนค่าด้วยสัญลักษณ์ สอดแทรกความงามไปในทุกรายละเอียดอย่างสมบูรณ์

ขอบเขตด้านเทคนิควิธีการ

การสร้างสรรคผลงานเป็นจิตรกรรมที่วาดด้วยเรื่องของรูปทรง สี บรรยากาศ จำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับการใช้สีที่งานโบราณเคยสร้างสรรค์ แต่เนื่องด้วยระยะเวลาการผลิตสีจากธรรมชาติหรือการใช้แร่ต่างๆอาจจะใช้เวลาที่ยาวนาน ฉะนั้นความจำเป็นด้านนี้จึงนำมาสู่วิธีการดัดแปลง ประยุกต์ โดยการนำสีที่เรียกว่า สีพาสเทลที่เป็นแท่ง นำมาบดผงสีที่มี พิกเมนต์ (Pigment) ที่มีความสดจากเนื้อสีคล้ายคลึงกับแร่ต่างๆ จากสีตั้งต้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบ นำมาผสมกับสารที่เป็นสื่อกลาง เพื่อประสานให้ติดแน่นทนนานด้วยกาวจากธรรมชาติที่เป็นกระบวนการทางกรรมวิธีเทคนิคแบบโบราณคือการนำเอาสีของการผลิตในสมัยใหม่ แต่ใช้กระบวนการผลิตในขั้นตอนการผสมในแบบแผนของช่างเขียนโบราณ เพื่อเกิดสีที่นำมาสร้างสรรค์ ซึ่งประยุกต์ที่ยังคงไว้กรรมวิธีเหล่านี้ เพื่อให้สีในผลงาน

ทนทานด้วยตัวกลางเชื่อมประสาน และให้เม็ดสีที่มันเงา เชื่อถือ จากกรรมวิธีกระบวนการทางการผลิต ด้วยขั้นตอนวิทยาศาสตร์ ในรูปแบบอุตสาหกรรมการผลิต และเมื่อขั้นตอนนี้ได้ทดลองจนสำเร็จลุล่วง การใช้กรรมวิธีโบราณอีกอย่างหนึ่งคือการปิดทองคำเปลวด้วยกาวยางมะเดื่อ ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่สร้างให้ผลงานโดดเด่นและน่าสนใจมากขึ้นเพื่อให้เกิดผลงานที่ยังคงลักษณะดั้งเดิม และการแทนค่าวัสดุต่างๆ โดยใช้ทองคำเปลวแทนค่าสิ่งนั้นๆไม่ว่าจะเป็น ภูเขาอาภรณ์ ถนิมพิมพากรณ์ เครื่องราชูปโภค ของใช้ สถาปัตยกรรม หรือพื้นที่ที่ต้องการให้ความสำคัญเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและความหมายจากผลสัมฤทธิ์ในเทคนิคนี้ เทคนิควิธีการเหล่านี้จึงเป็นกรรมวิธีที่ต้องทำความเข้าใจค้นคว้า เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และนำไปใช้ให้เกิดผลสูงสุดในงานจิตรกรรมแบบไทยประเพณี

คำนิยามศัพท์

จิตรกรรมไทยแบบประเพณี

จิตรกรรมไทยแบบประเพณี เริ่มเกิดขึ้นในประเทศไทยมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๐ - ๑๑ ตั้งแต่อารยธรรมอินเดียแพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทย ก่อให้เกิดวัฒนธรรมทวารวดีมีการสร้างงานประติมากรรมเล่าเรื่องในพุทธศาสนา เช่น สร้างพระพุทธรูปสลักหินหรือใช้ปูนปั้นซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ เชื่อว่ายังมีงานจิตรกรรมด้วย แต่ไม่ปรากฏหลักฐานโดยคางวางานจิตรกรรมคงชำรุดเสียหายไปหมดแล้ว จิตรกรรมไทยแบบประเพณีมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ ประการหนึ่ง คือ การระบายสีเรียบ อีกประการหนึ่ง คือ การตัดเส้นเพื่อแสดงรูปร่าง รูปทรง และแสดงรายละเอียดของภาพงานตัดเส้นนี้ถือว่ามีสำคัญเป็นพิเศษเพราะนอกจากจะแสดงฝีมือเชิงช่างแล้วยังสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับระดับของสังคมอีกด้วย เช่น การเขียนภาพพระมหากษัตริย์ เจ้านาย และบ่าวไพร่ จะมีกฎเกณฑ์ในการแสดงภาพแตกต่างกัน การตัด

เส้นแสดงภาพพระมหากษัตริย์จะต้องให้ดูอ่อน
 ซ้อยแต่สง่างามราวกับสมมติเทพเครื่องทรงของ
 พระองค์ก็เขียนอย่างประณีตปิดทองตัดเส้น
 อย่างงดงามประการสุดท้าย คือ การมีรูปลักษณะ
 อย่างอุดมคติถึงสมจริง เช่น ภาพพระพุทธเจ้าจะ
 เป็นภาพผสมผสานของลักษณะสมจริงกับพุทธ
 ลักษณะอันเป็นอุดมคติที่ระบุมไว้ในคัมภีร์
 จิตรกรรมไทยแบบประเพณีมักจะเน้นพุทธบารมี
 โดยเขียนเป็นกรอบประภามณฑลรอบพระ
 วรกายหรือกรอบรอบพระเศียรหรือพระรัศมีมี
 รูปเปลวเหนือพระเศียร แม้การแสดงภาพ
 พระมหากษัตริย์ให้ดูสง่างามราวกับสมมติเทพก็
 เป็นความพยายามที่จะแสดงลักษณะอุดมคติถึง
 สมจริงในจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเช่นกัน
 (Plookpedia 2560)

งานครู

ครูช่างโบราณมักให้ศิษย์ คัดลอกตามครูก่อนเป็น
 พื้นฐาน แล้วค่อยสอนให้ศิษย์เรียนรู้ ด้วยวิธีการ
 ลอก หรือ เลียน หรือ เรียน จากงานศิลปกรรม
 โบราณ เพื่อเป็นการศึกษาความรู้พื้นฐานของ
 งานจิตรกรรม และงานแขนงอื่นๆ เป็นเบื้องต้น

นาฏลักษณะ

ท่าทาง ลีลา ในการแสดงออกที่เป็นภาษาภาพ โดยใช้ภาพคนแทนลักษณะความรู้สึกที่ต้องการสื่อสารถึง เรื่องราว อากัปกิริยา และอารมณ์ความรู้สึก มักมีท่าทางมาจากนาฏศิลป์ การพ้อนรำ ที่มาจากการแสดงโขน หรือมาจากท่าทางที่อยู่ในงานศิลปกรรมโบราณ ที่มีลักษณะงดงามและสืบทอดกันมาในการสร้างสรรค์

พิกเมนต์ (Pigment)

รงครธาตุ รังควัตถุ ที่เป็นสารที่มีสีสันต่างๆจากหลากหลายแหล่งที่มา เป็นลักษณะเม็ดสีที่มีการสังเคราะห์หรือเกิดขึ้นด้วยกรรมวิธีต่างๆ จากทางธรรมชาติและวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งที่เป็นสารที่นำมาประกอบกับสารอื่นๆในการใช้งาน

พาสเทล (Pastel)

สีชนิดแห้ง ที่อัดด้วยเม็ดสีผงสี โดยผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จากโรงงานอุตสาหกรรมมีลักษณะเป็นทรงกระบอก หรือแท่งเหลี่ยม มีหลากหลายเฉดสี และมีตัวประสานในการอัดแห้ง 2 ลักษณะคือ แบบฝุ่นและแบบน้ำมัน ในที่นี้กล่าวถึงแบบ ผง สีฝุ่นที่นำมาอัดแห้งในการใช้งาน

ภาษาอารมณ์

เครื่อง นุ่งห่ม เครื่องแต่งตัว ที่เป็นผ้า คำนี้นักใช้ในเครื่องแต่งตัวของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์

ถนิมพิมพาภรณ์

มาจากคำว่า พิมพา และ อภรณ์ เครื่องประดับ
ร่างกาย อาจหมายถึง หรือเรียกรวมไปถึง ศิรา
ภรณ์ สร้อยคอ พาหุรัด กรองศอ ทองพระกร
และเครื่องประดับอื่นๆที่เป็นทองคำหรือเงินที่
ประดับรายล้อมร่างกายบริเวณส่วนต่างๆ

เครื่องราชูปโภค

สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ของพระมหากษัตริย์ เพื่อ
แสดงถึงพระเกียรติยศ(แสงทักษิณ 2539)

บทที่ 2

ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

การศึกษาข้อมูลเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะการสร้างสรรค์นั้นจะต้องผูกด้วยเรื่องราวเป็นปัจจัยหลัก และเป็นเรื่องราวที่มีที่มาจากหลากหลายแหล่งค้นคว้า ตามด้วยความจำเป็นที่จะต้องระบุสิ่งเหล่านั้นให้ชัดเจนจนออกมาเป็นข้อมูลในขั้นต้นก่อน และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญสูงสุดและเรื่องราวที่จำเป็นต้องนำมาสร้างสรรค์ ก็ค้นคว้าในส่วนของรายละเอียดปลีกย่อยเพื่อทำให้เกิดความชัดเจนและเต็มไปด้วยเรื่องราวที่จะพรรณาดูด้วยภาษาภาพในขั้นต่อไป เป็นสาระสำคัญหลัก การศึกษาข้อมูลใน หัวข้อ **พุทธปาฏิหาริย์** จำเป็นจะต้องศึกษาปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นจากพระพุทธเจ้าที่อยู่ในพุทธประวัติ เป็นการคัดเลือกตอนที่มีขอบข่ายเพื่อความสะดวกในการศึกษา และการให้อาณาเขตของการศึกษาอยู่ในการควบคุมได้ไม่มากจนเกินไป และเลือกให้เกิดประโยชน์สูงสุดที่นำมาสร้างสรรค์ การนำเรื่องปาฏิหาริย์ตอนสำคัญแต่ละตอนจากการศึกษา สามารถแยก ปาฏิหาริย์เพื่อให้ง่ายต่อการตีความและสร้างสรรค์ได้ดังนี้

1. **อิทธิปาฏิหาริย์** ปาฏิหาริย์ที่ว่าด้วยการแสดงฤทธิ์ ความเป็นผู้วิเศษดลบันดาลสิ่งต่างๆ เช่น ยมกปาฏิหาริย์ ที่แสดงปาฏิหาริย์นี้หลายครั้ง ในพุทธประวัติ
2. **อาเทศนาปาฏิหาริย์** ปาฏิหาริย์ในการรู้ใจผู้อื่น ทายใจผู้อื่น
3. **อนุสาสนีปาฏิหาริย์** ปาฏิหาริย์ที่แสดงคำสอนที่เป็นอัศจรรย์ คำสอนที่แสดงหลักธรรม สัจจะความจริง ผู้ฟังเข้าใจ มองเห็นความจริงเป็นอัศจรรย์

ปาฏิหาริย์ทั้ง 3 เป็นแรงบันดาลใจและเป็นข้อมูลจากการศึกษาจนเข้าใจ นำมาแยกเป็นประเด็นและใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานที่อิงปาฏิหาริย์มักจะได้รับแรงบันดาลใจจาก **อิทธิปาฏิหาริย์** และ **อนุสาสนีปาฏิหาริย์** มากที่สุด เพราะเป็นปาฏิหาริย์ที่สามารถถ่ายทอดโดยใช้จินตนาการที่ต้องการแสดงด้วยกระบวนการต่างๆ เพื่อให้เกิดความพิศมัยสอดรับกับการแสดงออกผ่านภาพความรู้สึกจนแสดงนัยยะแห่งธรรม ที่เป็นแก่นแท้ของปาฏิหาริย์ กล่าวได้ว่า การทำงานสร้างสรรค์เป็นการเชื่อเชียวด้วยความงามเป็นเบื้องต้น เมื่อความงามประทับเข้าไปในความรู้สึกแล้ว ความหมายและนัยยะที่จะแสดงก็เผยให้ผู้ชมนั้นซาบซึ้งไปกับความหมายของหลักธรรมขององค์พระศาสดา จิตรกรรมจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารในหลากหลายมิติ และมีความชัดเจนด้วยกระบวนการ แนวคิด รูปแบบ ตลอดไปถึงผู้

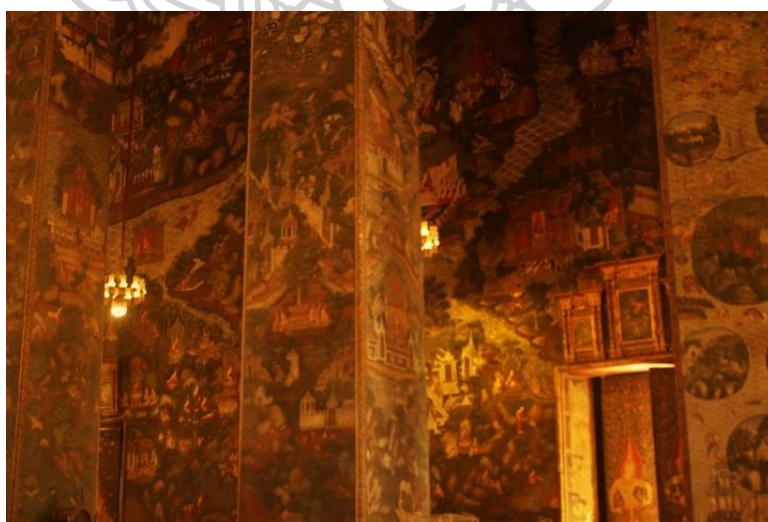
สร้างสรรค์ที่เลือกใช้การสื่อสารภาษาภาพ โดยสาระเหล่านี้ ได้รับการคิดวิเคราะห์จนเป็นภาพ ปาฏิหาริย์ที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ในขั้นตอนต่อไป

อิทธิพลทางด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการเล่าเรื่องเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ย่อหย่อนไปกว่าส่วนอื่น ความแตกฉานในการตีความ แสดงความหมายก็เป็นผลสัมฤทธิ์จากการศึกษาค้นคว้า นี่คือสิ่งที่สำคัญเป็นอันดับต้นๆ การใส่ใจด้านนี้จึงเป็นข้อพิสูจน์อย่างหนึ่งที่ช่างเขียน ศิลปิน หรือผู้สร้างสรรค์งานศิลปะเป็นผู้ที่ใฝ่ศึกษา การอ่าน การฟัง มาจากหลายๆแหล่งและคิดวิเคราะห์ แดกประเด็นทางการศึกษา ทำความเข้าใจ และพยายามใส่จินตนาการจากประสบการณ์สอดแทรกลงไปด้วยในการสร้างสรรค์ เพราะ สิ่งที่จะต่อยอดการสร้างสรรคไปได้คือ การลงมือปฏิบัติที่มีกระบวนการที่กล่าวมาพร้อมบริบูรณ์ เนื้อหาที่จะได้รับการสร้างสรรค์ จึงเกิดจากการอ่านซ้ำๆหรือฟัง จากแหล่งที่มาจากพระคัมภีร์ พระไตรปิฎก และพระสูตรที่ประพันธ์ขึ้นมา จำเป็นจะต้องเลือก หรือภาคตอนที่พิเศษและหยิบยกตอนเหล่านั้น มาผนวกกับรสนิยมหรือประสบการณ์ส่วนตัว เพื่อให้เนื้อหาเกิดความน่าสนใจตั้งแต่ครั้งแรก และชวนให้ศึกษาต่อ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนที่ดี ที่มาจากข้อมูลดิบ ผ่านการกลั่นกรอง แนวคิด เพื่อให้ผลงานมีรากฐานที่มั่นคง เมื่อแปลงเป็นรูปธรรมในงานจิตรกรรม จะเพิ่มคุณค่ามากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้คุณลักษณะทางความคิดที่แข็งแรง แต่ใช้จินตนาการในส่วนของการสร้างสรรค์แทนที่จะแต่งเรื่องหรือตีความไปเอง จนขาดความถูกต้องจากแหล่งที่มา เพื่อให้เกิดผลงานที่ไม่โดนวิพากษ์วิจารณ์ จากหลากหลายภาคส่วน ถึงแม้การวิจารณ์จะเป็นสิ่งที่ขัดเกล้าให้ไปสู่ความเติบโตก้าวหน้า แต่การใส่ใจและระแวดระวังในส่วนของเนื้อหาก่อน จะทำให้ไม่เกิดความกังวลก้ำกัวต่อการสร้างสรรค์ในขั้นตอนต่อไป ส่วนในการทำวิทยานิพนธ์ ปาฏิหาริย์ว่าด้วยเรื่อง **โลกวิวรรณปาฏิหาริย์** และ **ชมพูบดีสูตร** ที่เป็นปาฏิหาริย์ที่คนทั่วไปเข้าถึงและหลักธรรมทางด้านเนื้อหาที่หนักแน่น เมื่อต้องวิเคราะห์ถึงที่มา จะนำมาอธิบายรายละเอียดต่างๆเพื่อการสร้างสรรค์ ในระยะต่อไป

อิทธิพลจากประสบการณ์

ประสบการณ์ที่สำคัญมากที่สุดอาจจะเป็นประสบการณ์จากการไปศึกษาดูงานแต่เป็นเพียงความประทับใจ จวบจนเมื่อได้ทำวิทยานิพนธ์การฟื้นความรู้สึกประทับใจเหล่านั้นกลับมาอีกครั้ง จึงเห็นได้ว่าอิทธิพลศิลปกรรมที่ได้รับมากที่สุดคือ วัด เพราะเป็นสถานที่บรรจุงานศิลปกรรมหลากหลายแขนงลงไปในพื้นที่เดียว มีเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์ งานศิลปกรรม และหัตถศิลป์ มากมาย จนเกิดการบ่มเพาะความชอบจากภายในจิตใจและเมื่อได้รับโอกาส ความรู้สึกชื่นชอบที่ปะทุจนเกิดเป็นรายละเอียดในผลงานที่มีความงามเป็นการดำเนินเรื่องราว เพราะ ไม่ว่าจะ เป็นผนังโบสถ์ที่มีงานจิตรกรรม ที่ให้อิทธิพลในการจัดวางองค์ประกอบ บรรยากาศภายในโบสถ์ พระวิหารที่ทำให้งานจิตรกรรมที่สร้างสรรค์ มีบรรยากาศของความศรัทธาเช่นเดียวกัน หรือสีสันทันของแสงและความศรัทธาที่เกิดขึ้นเมื่อปะทะกับความรู้สึกเมื่อไปชมวัดวาอารามต่างๆ เป็นอิทธิพลที่ได้รับจากประสบการณ์ ความรู้สึกมากกว่า ประสบการณ์ในการเสพงานผ่านสื่อต่างๆ ด้วยสิ่งนี้เป็นประสบการณ์ทางตรง ไม่ใช่ ประสบการณ์ทางอ้อม จากการค้นคว้าศึกษา หรือถ่ายทอดผ่านงานวิชาการที่ได้รับคำแนะนำหรือคัดลอกเฉพาะบางส่วน ที่ทำให้ข้อมูลทางวิชาการเป็นชุดความรู้ที่ส่งต่อกันมา แต่ให้ประสบการณ์ตรง นำความรู้สึกและให้ข้อมูลเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้ความรู้สึกนั้นหนักแน่นขึ้นเพื่อให้มีผลทางจินตนาการในทางการสร้างสรรค์ที่เริ่มจากผู้สร้างสรรค์เอง

ภาพที่ 1 ภาพบรรยากาศภายในโบสถ์วัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพมหานคร
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยสร้างสรรค์ ปี 2563

ภาพที่ 2

ภาพจิตรกรรมฝาผนังระเปียงคต วัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร
ที่มา : ถ่ายโดยผู้วิจัยสร้างสรรค์ ปี 2563

อิทธิพลจากบริบทต่างๆและความเป็นพุทธศาสนิกชน

พุทธศาสนา คือสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์นับถือ เป็นศาสนาที่มีหลักธรรม คำสอนเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนให้ศาสนาดำเนินต่อไป เป็นการสร้าง พุทธทายาท เพียงแค่หลักธรรมนั้นสานต่อแก่พุทธศาสนิกชนต่อไป นั่นคืออิทธิพลทางความคิดที่มีต่อความรู้สึกคือ หลักธรรมที่ข้าพเจ้าจะน้อมนำและหยิบยกขึ้นมาเป็นอันดับแรก เพราะเมื่อผลงานสำเร็จสิ้นสุด คำสอนที่สอดแทรกนั้น มาจากการที่ข้าพเจ้าได้ขัดเกลาตัวเอง เตือนสติและทำให้เห็นถึงข้อความ ประโยค หรือความเป็นจริงที่ชีวิตมองเห็น หลักธรรมที่ลัดอวดตา ยิ่งคนทำงานศิลปะที่จำเป็นต้องใช้อวดตาเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน และดำเนินชีวิต แต่ต้องเรียนรู้กับอวดตาและใช้ในทางที่ถูกที่ควรในปริมาณที่ไม่ทำให้ชีวิตผูกไปกับสิ่งภายนอก สิ่งนี้คือ อิทธิพลที่ทำให้เลือกพระสูตร ที่ว่าด้วยเรื่องของชมพูดีสูตรนำมาสั่งสอนใจตนและเป็นอนุสรณ์แห่งความหลงผิดที่สะท้อนจากข้างใน ให้การทำงานศิลปะเรื่องนี้เป็นพุทธบูชาในการที่ทำให้ข้าพเจ้าได้ขัดเกลาทั้งคำสอนและการทำงาน อีกผลงานหนึ่งในวิทยานิพนธ์คือ ผลงานที่เป็นปาฏิหาริย์จากการกระทำความดี จากพุทธมรดา **โลกวิฆรรณปาฏิหาริย์** ที่เป็นการกระทำความดีต่อบุพการี และผู้คนที่รู้ถึงผลแห่งความดีงามจากการกระทำและผลจากการกระทำไม่ดีที่แสดงถึงผู้คนสถานที่ อันเป็นจุดมุ่งหมายที่ให้สรรพสัตว์เรียนรู้ถึงผลของการกระทำ ฉะนั้นหลักธรรมและความดีคือสิ่งที่เป็นเรื่องราวให้พุทธศาสนิกชนได้เรียนรู้จากพุทธศาสนาและนำมาปฏิบัติไม่มากก็น้อย ไม่ว่าจะเป็นการทำงานและการใช้ชีวิตเพื่อเข้าใจสัจธรรมที่ดำรงอยู่รอบตัว

อิทธิพลจากงานศิลปกรรมไทยโบราณ งานศิลปกรรมไทยแบบประเพณี และงานศิลปกรรมร่วมสมัย

อิทธิพลในส่วนนี้น่าจะเป็นอิทธิพลในการทำงานและการศึกษาในภาคปฏิบัติ ข้าพเจ้าแยกส่วนนี้ออกชัดเจนจากการศึกษาข้อมูล แต่เป็นลักษณะการศึกษาในส่วนองงานช่าง เทคนิคต่างๆ และกระบวนการของการทำงานที่เป็นรูปธรรม ที่มีศิลปวัตถุเป็นสิ่งที่ใช้ในการศึกษา อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นอิทธิพลในการปฏิบัติจากการทำงาน เนื่องด้วยงานศิลปกรรมไทยมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในหลายยุคสมัยในทางความคิด ศิลปวัตถุที่แสดงออกมาก็แยกแตกต่างกันออกไป ตามความเชื่อและรสนิยมของคนที่เป็นผู้จัดสร้างและช่างร่วมลงมือด้วยกัน งานศิลปกรรมโบราณมีการบันทึกประวัติศาสตร์ การศึกษาทำให้เราเข้าใจวิถีชีวิตของช่างและสังคมในสมัยนั้นที่มีความเชื่อและวัสดุอุปกรณ์ ที่ทำให้ได้เรียนรู้เทคนิค ข้อจำกัดที่ต้องการแสดงออกมาได้อย่างไร งานโบราณที่ศึกษา จึง

เรียกรวมว่าเป็นศิลปกรรมไทยโบราณ เพราะศึกษาค้นคว้างานหลากหลายอย่างมากกว่าแค่งานจิตรกรรม แต่เป็นการศึกษาที่ทำให้เกิดความเข้าใจในโครงสร้าง เพื่อเกิดองค์ความรู้ นำมาถ่ายทอดลงงานจิตรกรรม เป็นการทำงานที่ทำให้เกิดความเข้าใจ เรียนรู้และนำไปใช้จนไม่เกิดความขัดแย้ง แต่สามารถลดเพิ่มเพื่อนำไปสู่งานสร้างสรรค์เพื่อความสัมพันธ์กันอย่างลงตัว ไม่ให้เกิดลักษณะขัดแย้งจนเกิดข้อสงสัย สะดุดตา หรือเกิดคำถามไม่เป็นเอกภาพในองค์ประกอบ และความกลมกลืน เพราะสุดท้ายความเป็นเอกภาพนำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวที่นำเสนอไปถึงหลักธรรมความหมายเป็นผลสัมฤทธิ์ของการทำงาน

การศึกษางานไทยแบบประเพณี คำนี้นี้เป็นการศึกษากระบวนการวิธีการที่ไม่หนีไปจากขนบมากนักเพื่อยังให้ผลงาน คงกลิ่นอายที่เป็นลักษณะจำเพาะของภูมิปัญญาช่างไทย ที่นำเสนอความคิดความเป็นอุดมคติ เป็นความเชื่อขั้นพื้นฐานในสังคมสมัยก่อนที่มองว่างานศิลปกรรมเป็นอีกด้านของความเป็นจริง และผลงานศิลปะเป็นผลงานที่สามารถถ่ายทอดความคิดของความเป็นอุดมคติ ประเพณีลงไปได้ ยิ่งทำให้พื้นที่การแสดงออกจากงานศิลปกรรมเป็นพื้นที่ปลายเปิดในทางความคิด ที่สามารถสร้างสรรค์ จินตนาการ และความเชื่อได้อย่างไม่รู้จบ ธรรมเนียมปฏิบัติกฎเกณฑ์ในงานศิลปกรรมไทยที่ทำขึ้นมาเพื่อเล่าเรื่องราวบางประการ เรื่องราวที่อาจจะไม่ได้เห็นในชีวิตประจำวัน ผูกโยง จนกลายเป็นช่องทางที่เปิดขึ้น ที่จะบรรจุงานในศาสนา ความเชื่อเรื่องราวลงไปได้อย่างเต็มที เพราะ ปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นจะใช้กลวิธีรูปแบบไหน งานไทยแบบประเพณีน่าจะเป็นช่องทางที่ถ่ายทอดได้ดีที่สุดก็ว่าได้ เพราะ งานจำพวกนี้ ไม่ได้ผูกยึดติดด้วยความเป็นจริงแต่สะท้อนให้ภาพเหล่านั้นมีจริงเป็นลักษณะที่นำสิ่งที่เป็นอุดมคติ มาสร้างให้เกิดปรากฏการณ์มากกว่าที่จะลอกเลียนธรรมชาติ แต่มนุษย์สร้างภาพจากความเชื่อในเรื่องนั้นด้วยศิลปะ ฉะนั้นพุทธประวัติที่ไม่มีใครเคยได้เห็นแต่มีรายละเอียดต่าง ๆ นั้นก็ได้ถูกถ่ายทอดด้วยลักษณะอุดมคติทางความงามเพื่อเป็นการสร้างให้ศาสนาเป็นสื่อ ที่ใช้ภาพและความรู้สึกรับรู้ได้ จากอดีต จนส่งผลถึงศิลปินปัจจุบันที่มีหน้าที่สร้างสรรค์ก่อให้เกิดประโยชน์และส่งให้คุณค่าทวีขึ้นเมื่อศิลปินผู้สร้างสรรค์เข้าใจลักษณะการประกอบสร้างนี้

งานศิลปะร่วมสมัยคืองานศิลปะที่เป็นเครื่องมือบันทึกความนึกคิดของคนในปัจจุบันแล้วมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานประเพณีอย่างไร นั่นคือคำถามที่คนสงสัยถึงแม้ว่างานจะเป็นกรอบประเพณีที่ชัดเจน แต่การเรียนการศึกษานั้นเอื้อให้เข้าใจงานศิลปะหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้เป็นผู้ที่เข้าใจกระบวนการคิดการสร้างสรรค์ ฉะนั้นงานศิลปะร่วมสมัยทำให้คนศึกษาเข้าใจถึงชุดความคิดความต้องการเหล่านี้ จึงเป็นส่วนที่จะพัฒนาให้งานไทยแบบประเพณีเติบโต ต่อยอดทางความคิดต่อไป ไม่ใช่เพียงแค่อนุรักษ์ให้คงไว้ แต่เปิดให้การสร้างสรรค์ได้ทำให้ทุกอย่างพัฒนาไม่ว่าจะด้วย

ความคิด กระบวนการ หรือนัยยะในแง่มุมที่ศิลปินสนใจ ในส่วนการสร้างสรรค์ มองว่าการเข้าใจงานศิลปะต่างรูปแบบออกไป นำมาช่วยในการเลือกมุมมองการสื่อสารที่เฉียบคม การใช้น้ำหนักเสมือนสถานที่จริงในงานเหมือนจริงได้สร้างบรรยากาศแห่งความศรัทธาขึ้นในงานศิลปกรรมไทยแบบประเพณีนั้นขึ้นมาได้ ทว่าไม่ใช่ความผิดหรือความแตกแยก แต่เป็นสิ่งที่น่าสนใจในมุมมองการตีความสื่อสารจนได้รับการผนวกรวมให้งานศิลปกรรมไทย แบบจิตรกรรมไทยประเพณีขยับขยายการสร้างสรรค์ได้ในทุกทาง

ภาพที่ 3 ประติมากรรมพระพุทธรูปปางลีลา สมัยสุโขทัย
ที่มา : ภาพถ่ายจากผู้วิจัยสร้างสรรค์ ปี 2563

ภาพที่ 4

พระพุทธรูปทรงเครื่องศิลปะอยุธยาตอนปลาย เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563

ที่มา: [/i.pinimg.com/originals/a7/af/d9/a7afd90ea66d6cec1904c46eec7efca7.jpg](http://i.pinimg.com/originals/a7/af/d9/a7afd90ea66d6cec1904c46eec7efca7.jpg)

ภาพที่ 5

พระพุทธรูปทรงเครื่องสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นพระพุทธรูปแทนพระองค์

เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563

ที่มา : <http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=29&chap=2&page=t29-2-infodetail05.html>

อิทธิพลจากงานศิลปกรรมไทย งานจากสกุลช่างต่างๆ และศิลปินร่วมสมัย

งานที่เป็นอิทธิพลในการสร้างสรรค์ในทางรูปธรรมนั้นมีมากมายแต่จะแยกเป็นลักษณะต่างๆ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษามากขึ้นนั่นคือ งานจิตรกรรมสามารถสร้างสรรค์จากโครงสร้าง สี น้ำหนัก องค์ประกอบภาพ และการใช้เทคนิคต่างๆ

ลวดลาย ที่นำมาใช้มาจาก **ตู้พระธรรมลายรดน้ำวัดเชิงหวาย** เป็นการนำมาใช้ในงานสร้างสรรค์หลากหลายครั้ง เพราะ ลวดลายต้นแบบเป็นงานที่ประทับใจและสามารถแทนความหมายของลวดลายเหมือนสายลม การเคลื่อนไหวหรือแม้แต่ปรากฏการณ์ที่ต้องการแสดงถึงการเปลี่ยนแปลง ประยุกต์ไม่ใช่เทคนิคลายรดน้ำตามต้นฉบับเปลี่ยนเป็นการปิดทองตัดเส้นด้วยชาดหรือสีบรยากาศของพื้นภาพแทน เพื่อให้กลมกลืนกับผลงานจิตรกรรมเขียนสีที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ (เล็กสุขุม 2553)

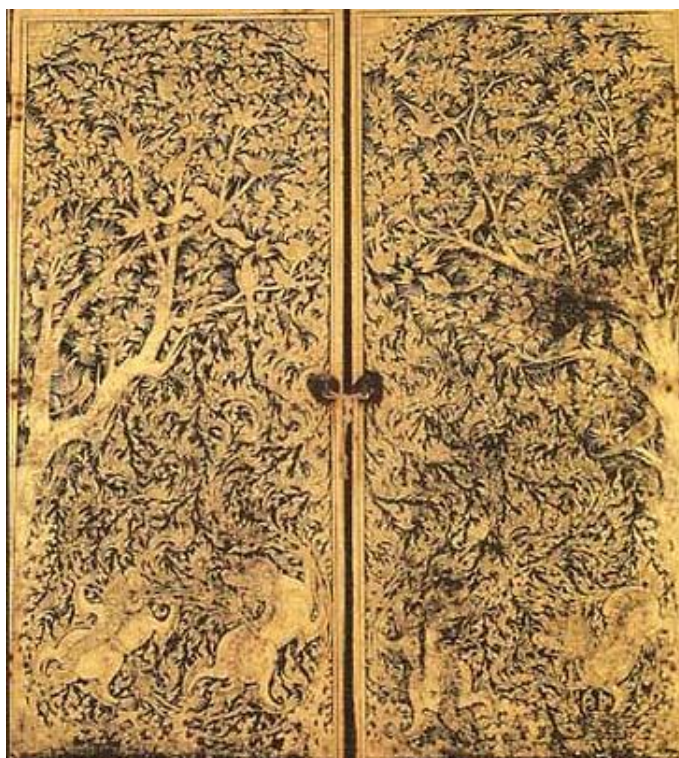

ภาพที่ 6

ตู้พระธรรมลายรดน้ำวัดเชิงหวาย เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563

ที่มา : <http://oknation.nationtv.tv/blog/phaen/2007/08/13/entry-1>

ภาพที่ 7 ลวดลายบนฝาตู้พระธรรมลายรดน้ำ วัดเชิงหวายศิลปะอยุธยา เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563
ที่มา : <http://oknation.nationtv.tv/blog/phaen/2007/08/13/entry-1>

โครงสร้าง ของงานเช่นตัวภาพ ได้แรงบันดาลใจและอิทธิพลจากงานของ **อาจารย์ สุตสาคร ชายเสม** จากการศึกษาหางานที่เป็นต้นแบบจากงานประติมากรรม ความประทับใจในงานโครงสร้างตัวภาพจากงานประติมากรรม และสถาปัตยกรรมที่เป็นแรงบันดาลใจและพยายามทำความเข้าใจเพื่อตัดแปลงประยุกต์เข้ากับสิ่งที่ต้องการจะนำเสนอต่อผลงานนั้น มีลักษณะที่ต้องการเพื่อผลในทางการสร้างสรรค์ เพราะงานที่มีโครงสร้างแข็งแรงหนักแน่น เป็นแบบอย่างที่สามารถนำไปต่อยอดได้มากมายตามความเข้าใจที่ อาจารย์สุตสาคร ชายเสม แสดงออกมาทำให้มีความเข้าใจในขนบธรรมเนียม

ภาพที่ 8 ผลงานปฏิมากรรมรูปเทวดารักษาฉัตร(พระกำพูนต์) อาจารย์สุตสาคร ชายเสมผู้ได้ชื่อว่าเพชรน้ำเอกของวงการศิลปะไทย เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563
ที่มา:<http://uauktion4.uamulet.com/AuctionDetail.aspx?bid=383&qid=165568>

สี ที่ใช้ในงานจิตรกรรม เป็นสิ่งที่ให้ความสนใจมาจากงานของ **อาจารย์ วีระธรรม ตระกูลเงินไทย** ที่ได้สร้างสรรค์ผลงานทั้งงานจิตรกรรมไทย และงานผ้าโบราณ สิ่งที่สนใจเพราะผลงานของอาจารย์มีการใช้สีที่มีลักษณะสดใส และเป็นสีธรรมชาติที่ผลิตขึ้นเองเทียบเฉดสีต่างๆจากงานศิลปกรรมไทยหลากหลายแขนง จึงเป็นแรงบันดาลใจที่ต่อยอดให้ เลือกใช้สีและคู่สีต่างๆไม่นำมาลอกเลียนจนเกิดเป็นงานที่มีลักษณะคล้ายคลึง แต่นำมาประยุกต์ใช้ในการเริ่มต้นเพื่อให้ผลงานได้รับแรงบันดาลใจเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ข้าพเจ้าได้ศึกษา และเห็นงานต่างๆจากที่ได้บันทึกศึกษาเก็บไว้

ภาพที่ 9

ภาพลวดลายออกแบบลายผ้าของ อาจารย์ วีรธรรม ตระกูลเงินไทย เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563

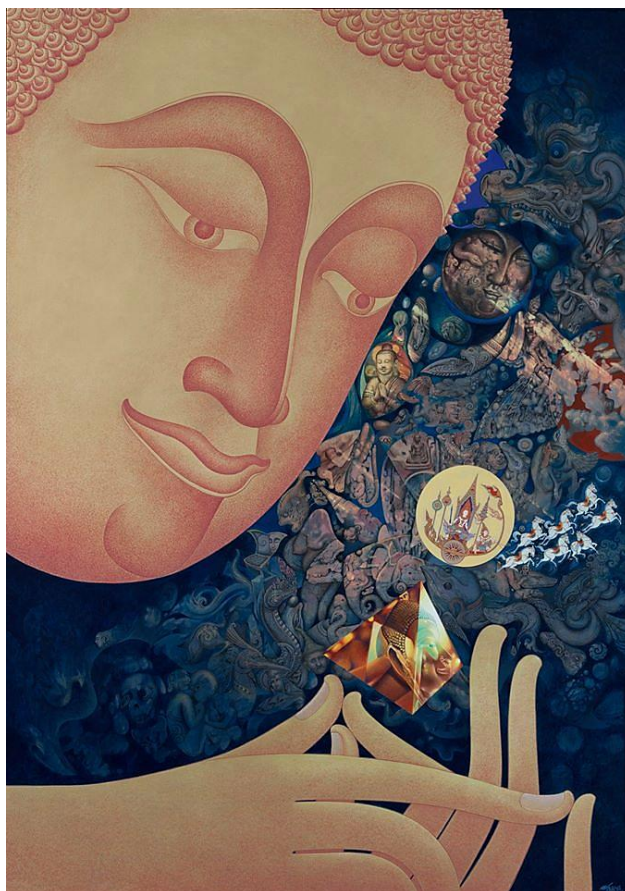
ที่มา: https://web.facebook.com/photo.php?fbid=10156565473382121&set=p_b.707667120.-2207520000..&type=3&theater :

น้ำหนัก เป็นสิ่งที่งานจิตรกรรมไทยจะใส่ไว้ในรายละเอียดมากกว่าที่จะเป็นสิ่งที่ควบคุมเพื่อสร้างบรรยากาศโดยรวม ผลงานที่ศึกษามา มีงานศิลป์ที่มักจะนำเอาบรรยากาศความอ่อน เข้มมาเป็นฉากและให้ตัวภาพสีสว่างขยับเน้นเหมือนฉากละคร ก็มี **อาจารย์จักรพันธ์ โปษยกฤต** ที่ริเริ่มทำเป็นคนแรกของการเขียนงานจิตรกรรมไทยแบบนั้น จึงเป็นอิทธิพลทางความคิดที่สนใจและประทับใจ นำสิ่งนั้นมาปฏิบัติ โดยไล่เรียงความสำคัญน้ำหนักแสงเงาอ่อนแก่ของตัวภาพ หรือผิวกายจากสีสว่างที่สุดไล่ไปจนกลมกลืนไปกับบรรยากาศเพื่อสร้างรูปทรงที่แทรกเข้าไปในบรรยากาศของภาพที่ต้องการนำเสนอ

ภาพที่ 10 ผลงานจิตรกรรมไทยพรานบุญจับนางมโนราห์ / The capturing of Manohra
งานเรียนปี 3 จิตรกรรมไทยประเพณี (Junior class work, Traditional Thai
painting) เทคนิค : สีน้ำทิพย์ (Gouache) พ.ศ.2508 | ค.ศ.1965 ขนาด 65.7 x
80.5 ซม. เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563
ที่มา : http://chakrabhand.org/portfolio_data/portfolio/detail.asp?id=31

องค์ประกอบ ของภาพที่สนใจในงานศิลปะคือ งานของ **อาจารย์ ปัญญา วิจินธนสาร** เป็นการใช้ขนาดของรูปทรงต่างๆที่ใหญ่ เล็ก มีขนาดที่แตกต่างกันเพื่อทำให้เกิดภาพที่มีความน่าสนใจและการเปลี่ยนองค์ประกอบแบบประเพณีแต่ยังคงไว้ด้วยเทคนิคการเขียนงานจิตรกรรมไทย มีขนาดของภาพที่ไล่เรียงความสำคัญแก่รูปทรง เพื่อบอกลักษณะตำแหน่งของจุดเด่น ประธานในภาพ และจุดรองที่ต้องการสนทนากับจุดเด่นที่จำเป็นจะต้องเชื่อมโยงเพื่อเป็นจุดร่วมของการสื่อสาร และไล่เรียงองค์ประกอบความน่าสนใจเล็กน้อยต่างๆเพื่อให้ผลงานมีความน่าสนใจในทุกตำแหน่ง เพื่อให้ผลงานมีที่พักสายตาด้วยรายละเอียดของความงามที่เป็นลักษณะเฉพาะตน สามารถสอดแทรกลงไปในทุกที่ได้และประการสุดท้าย อาจารย์ ปัญญา วิจินธนสาร ยังนำความร่วมมือสอดแทรกเข้าไปในงานจนสามารถพัฒนาเป็นผลงานที่มีมิติใหม่

ภาพที่ 11 "บูรณาการ" ปัญญา วิจิณณสาร (Reconstruction, 2013, acrylic on canvas, 198x140 cm) เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563
ที่มา: <https://web.facebook.com/MOCA.BKK/photos/a.213061605474714/475173545930184/?type=1&theater>

รายละเอียด เครื่องประกอบอิสริยยศ ที่เป็นของพระมหากษัตริย์และด้านฝ่ายสงฆ์ เป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอิทธิพลทางด้านความคิดที่ประกอบสร้างเพราะ งานจิตรกรรมไทยประเพณีที่เป็นพุทธประวัติจำเป็นจะต้องมีเรื่องราวเหล่านี้เพื่อจำแนกหรือแยกประเภทบุคคลต่างๆเพื่อให้เกิดความชัดเจนและถูกต้อง โดยการใช้อุปกรณ์ต่างๆที่เป็นเครื่องประกอบพระอิสริยยศ และการวางลวดลายที่เป็นการใช้เทคนิคทางจิตรกรรมทดแทนการสร้างวัสดุขึ้นนั้นขึ้นเป็นอุดมคติ เป็นการหาความเชื่อมโยงและการประยุกต์เพื่อให้ผลงานนั้นมีลักษณะที่ชัดเจนและแสดงความเป็นจักรพรรดิราชหรือตอนที่เสด็จจากดาวดึงส์ที่ต้องประกอบด้วยเครื่องอิสริยยศ เสด็จจากดาวดึงส์เหมือนการเสด็จทางสถลมารค ที่

ประกอบด้วยเครื่องอภิรมชুমสาย บังสุรย์ บังแทรก และฉัตรสมณศักดิ์ เป็นการบอกตำแหน่งที่จำเป็นในการใช้รูปทรงให้ใกล้เคียงหรือตัดทอน ในขบวนการเสด็จแต่ยังเล่าเรื่องราวได้อย่างชัดเจนครบถ้วน ไม่ผิดไปจากความเป็นจริงในการสร้างสรรค์เชิงอุดมคติ(แสงทักษิณ 2539)

ภาพที่ 12 ภาพเครื่องราชกกุธภัณฑ์แสดงเกียรติยศของพระมหากษัตริย์ เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563
ที่มา: https://www.matichonacademy.com/content/culture/article_34710

สรุปผลที่ได้จากการศึกษา

พุทธปาฏิหาริย์ เป็นหัวข้อการสร้างสรรค์ในการทำงานครั้งนี้ การได้รับอิทธิพลจากรูปแบบหรืออิทธิพลทางความคิดเป็นโครงสร้างหลักๆ ที่นำมาสร้างสรรค์แยกการสรุปเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่สะดวกแก่การศึกษา เพื่อแสดงผลสัมฤทธิ์จากคั่นคว้าและปฏิบัติ ในส่วนของการได้รับแรงบันดาลใจจากการสร้างสรรค์มักจะมีที่มาจากงานศิลปะต่างๆ แล้วนำมาประกอบสร้างรูปทรงทำให้เกิดเอกภาพขึ้นมาในงานสร้างสรรค์ อิทธิพลทางความคิดจะทำให้สามารถเลือกรูปแบบในการ

หยิบใช้ กระบวนการต่างๆในการลดทอนหรือเพิ่มเพื่อข้บเน้น ให้ผลงานมีพลังทางความรู้สึก เพื่อให้องค์ประกอบต่างๆในผลงานได้เกิดพลังทางทัศนศิลป์

การนำอิทธิพลทางความคิดมาวิเคราะห์และนำมาหยิบยืมเพื่อให้เป็นการสร้างสรรค์ในขั้นเริ่มต้น เพื่อให้ชุดความคิดนั้นเป็นตัวอย่างในการสร้างสรรค์จากงานศิลปะหรือศิลปกรรมโบราณ เพราะผลงานแต่ละชิ้นจะมีการนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการทำงานและเป็นเรื่องราวที่พ่วงด้วยวิธีคิดที่น่าสนใจ ผ่างด้วยจินตนาการในทางอุดมคติ ที่เป็นการตีความมากกว่า มองเห็นความคิดที่จะนำเสนอ และแสดงออกมาเป็นภาพจิตรกรรม ไม่จำกัดในการใช้เส้นสีสัดส่วนที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ บางครั้งก็ยืด ย่อ หด หรือขยาย มากกว่าค้ดลอก แต่เห็นคำตอบของการนำไปใช้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาและความเฉียบแหลมของศิลปินที่ได้ต่อยอดสร้างสรรค์ อาจจะใช้วิธีการแบบนี้ในการแก้ปัญหาจนกลายเป็นวิธีการนำอิทธิพลทางความคิดที่ส่งถึงกันแต่ไม่ใช้การลอกหรือเลียนแบบ แต่เป็นการให้วิทายาทานที่เป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญ

การได้รับอิทธิพลทางความคิดที่ต่างออกไปในทางตรงข้าม อาจทำให้เกิดความแตกต่างทางการสร้างสรรค์ศิลปินมักจะมีวิธีคิดที่แตกต่างออกไปเพื่อให้เกิดลักษณะเฉพาะ การทำงานสร้างสรรค์บางครั้งการปล่อยให้ทัศนธาตุได้ทำหน้าที่แทนรูปแบบการจัดวางลักษณะเดิมย่อมมีช่องว่างระหว่างการสร้างสรรค์ ในรูปแบบใหม่กับงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี เกิดลักษณะควบคู่ไปกับการนำรูปแบบใหม่และเก่า โดยใช้กระบวนการใหม่ได้เป็นตัวเลือกในทางสร้างสรรค์

ข้อมูลจากการศึกษา เก็บเกี่ยวและค้นคิดเกิดเป็นข้อมูลที่ใช้ในการสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อเริ่มปฏิบัติงานแล้วเกิดความผิดพลาดก็จะกลับไปสู่กรอบขอบข่ายในการศึกษาในระยะแรกที่ตั้งไว้ เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ แม้การสร้างสรรค์จะเปิดให้อิสระในการทำงานแต่การรักษาขอบเขตและความรู้ความเข้าใจจะช่วยให้ผลงานมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังส่งผลให้ผลงานมีแนวคิด มีแรงบันดาลใจสนับสนุนที่เป็นพื้นฐานอันแข็งแรงในการศึกษาเชิงวิชาการ เพราะการสร้างสรรค์มีการเก็บข้อมูล บันทึก ทดลอง ทำให้เกิดองค์ความรู้และการนำไปใช้ เป็นสิ่งที่ได้รับการศึกษา เห็นขั้นตอนต่างๆที่สามารถนำไปดัดแปลงสู่การปฏิบัติงานต่อไป ในอนาคตได้ไม่มากนักน้อย และได้วิเคราะห์การทำงานด้วยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทำให้เกิดความเข้าใจจากแรงบันดาลใจ และอิทธิพลทางความคิดในการจัดการงานสิ่งนี้เป็นผลจากการนำเอาการศึกษาเป็นการวางแผนในการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผลงานได้พัฒนาเทียบเท่ากับจินตนาการที่ต้องการแสดงออกในรูปธรรม เป็นเส้นคู่ขนานของการศึกษาศิลปะ ที่บันทึกเรื่องราวพุทธปฎิหาริย์ ที่วิเคราะห์จนเกิดความเข้าใจทอ่งแท้ เกิดรูปธรรมที่เป็นศิลปวัตถุสามารถสื่อสารด้วย

ความงามที่เป็นความวิจิตรบรรจงเป็นภูมิรู้ ภูมิปัญญาแสดงถึงทักษะที่บรรพชนส่งต่อมาเพื่อให้เกิด การสานต่อพัฒนาการทำงานแนวประเพณี และยังให้ความหมายที่เป็นหลักธรรมสอดแทรก ให้เนื้อหา แสดงตัวของปาฏิหาริย์ที่แยกอ่อย คือ อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ เพื่อให้คุณค่าทางศิลปะในรูปแบบทัศนศิลป์ ดำเนินคู่ไปกับความหมายของหลักธรรมคำสอนที่น้อมนำพระพุทธเจ้าเป็นแรงบันดาลใจสูงสุดในการ สร้างสรรค์ผลงานในวิทยานิพนธ์ชุดนี้

บทที่ 3

ขั้นตอนการศึกษาและกระบวนการสร้างสรรค์

การศึกษานั้นจำเป็นต้องใช้ขั้นตอนต่างๆ เพื่อเรียบเรียงวิธีการกระบวนการเพื่อความสะดวกในการสร้างสรรค์ ทั้งข้อมูลทางวิชาการที่เป็นข้อมูลจากแหล่งที่มาทำการวิเคราะห์จนได้ข้อสรุป ในหัวข้อของ **พุทธปาฏิหาริย์** เมื่อได้ลักษณะที่แบ่งออกชัดเจนแล้วก็ทำการศึกษาจากเรื่องที่น่าสนใจในหัวข้อนี้ หากความหลากหลายต่างๆจากที่มาและตำนาน ใช้ประสบการณ์หรือความสนใจในเรื่องราว นำส่วนนั้นมาร่วมกับจินตนาการที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมจากการศึกษางานศิลปกรรมจากเรื่องราวนั้นอย่างเข้าใจและปรับเปลี่ยนให้ผลงานที่สร้างสรรค์แตกต่างจากงานศิลปกรรมที่เคยศึกษา ด้วยการลดเพิ่ม องค์ประกอบหรือขยายบางจุดให้เกิดเป็นช่องว่างที่สามารถสอดแทรกเรื่องราวเกร็ด หรือรูปทรงที่ต้องการนำเสนอ เมื่อต้องการจะถ่ายทอดผลงานเริ่มทำภาพร่าง (Sketch) เป็นการวางแผนการทำงานทดลองสร้างสรรค์ เพื่อหาความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ผลงาน หาความเป็นไปได้ที่สามารถสร้างสรรค์ต่อยอด ศึกษาสิ่งที่เรียกว่ากระบวนการการทำงานในทางปฏิบัติ ที่สามารถทำให้ภาพร่างนั้นเกิดเป็นรูปธรรม เกิดสาระต่างๆด้วยกรรมวิธีที่แสดงลักษณะเฉพาะตนหรือแสดงเอกลักษณ์จากเรื่องราวเหล่านั้น จนมั่นใจในการลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงาน และคอยเก็บข้อมูลต่างๆร่วมด้วยกับการทำงานในครั้งนี่เพื่อเป็นการศึกษาและแสดงออกผ่านผลงานศิลปกรรมด้วยศิลปวัตถุและงานเชิงวิชาการในการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานและผู้ที่สนใจในการทำงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ทั้งยังทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนที่ดีต่อการทำงานได้เห็นการเติบโตในการทำงานศิลปะ เป็นการทำงานที่บูรณาการองค์ความรู้ทางการปฏิบัติและการเชื่อมโยงทางความคิดจากการบันทึกสิ่งต่างๆเพื่อเป็นประสบการณ์ในทางการสร้างสรรค์ และก่อตัวเป็นองค์ความรู้ที่มีพื้นฐานจากการปฏิบัติงานจริงเป็นความเข้าใจเฉพาะตน เป็นสาระที่สำคัญของการศึกษาและสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ต่อไป เมื่อสัมฤทธิ์ผลแล้วจึงประเมินคุณค่าการทำงานที่ได้ตั้งเป้าหมายตามจุดประสงค์ดังกล่าวเพื่อความถูกต้องตามหลักการศึกษาในทุกๆขั้นตอน ที่มุ่งหวังผลสุดท้ายด้านคุณค่าความงามและคุณค่าทางหลักธรรมตามคำสอนของพุทธศาสนาที่เป็นเรื่องราวที่ผู้สร้างสรรค์สนใจ ในการหยิบยกพุทธปาฏิหาริย์มาเป็นแรงขับเคลื่อนในการทำงานสร้างสรรค์ศิลปะ

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการสร้างสรรค์

การศึกษาในการทำงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ เป็นการทำงานที่มาจากแรงบันดาลใจในเรื่องของ ปาฏิหาริย์ที่เป็นต้นทางของการศึกษา เพราะปาฏิหาริย์คือสิ่งที่แสดงออกมาก่อนหลักกรรมต่างๆ ที่พระพุทธเจ้าได้แสดงเทศนา รวมไปถึงอภินิหารต่างๆ การศึกษาในข้อมูลเหล่านี้เป็นเรื่องราวที่เป็น สิ่งที่น่าสนใจ เพราะเป็นแรงขับเคลื่อนการทำงาน ที่ทำให้ผลงานศิลปะได้แสดงปาฏิหาริย์ที่กล่าวมา การเทียบเคียงดังที่กล่าวมาคือ การใช้ภาษาภาพเล่าเรื่องราวได้ตรงตามพระไตรปิฎก พระสูตร ที่ สามารถเห็นรายละเอียดต่างๆลงลึกไปถึงการจำแนกหมวดหมู่ในองค์ประกอบต่างๆ(อศุลยพิเชษฐ 2555) กระทั่งปาฏิหาริย์ที่แสดงในลักษณะนามธรรมทางความรู้สึก สามารถแสดงออกได้สอดคล้องไป กับปาฏิหาริย์นั้นอย่างแนบเนียนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การศึกษาค้นคว้าในขั้นตอนแรกคือการเลือก เรื่อง นิทานพุทธประวัติ ที่แสดง พุทธปาฏิหาริย์ ที่เป็นส่วนสำคัญมาก่อน เพียงสองเรื่องในการ สร้างสรรค์ เป็นเรื่องราวที่แตกต่างกัน แต่อยู่ในจุดร่วมเดียวกัน มีที่มาและความหมายที่แตกต่างกันไป ดังที่ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้ 1. โลกวิวรรณปาฏิหาริย์ เป็นเรื่องราวของการไปเทศนาของพระพุทธเจ้าที่ เสด็จไปยังดินแดนสวรรค์ ชั้นที่ 2 คือดาวดึงส์ ในบางครั้ง บางตำราก็มีชื่ออื่นเช่น ไตรตรึง ดาวดึงสา สวรรค์ชั้นนี้มีเทวดาที่เป็นเทวราชา คือ พระอินทร์เทวราชา (พระยาโกษิ ท้าวสหสนัย อมรินทร์เทวรา ชา) เป็นผู้ปกครองดูแลสวรรค์ในชั้นนี้ สิ่งที่ต้องการนำเสนอคือความงดงามของสวรรค์เป็นดินแดนที่ แสดงถึงความสุข ของผู้ที่ปฏิบัติดีมีกรรมดีเป็นแรงขับเคลื่อนไปในทิศทางต่างๆ เมื่อสมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าประทับยังดินแดนแห่งพระอินทร์แล้ว ก็มีการทูลเชิญพุทธมารดาที่อยู่ในสวรรค์ชั้น เบื้องสูงถัดไปจากดาวดึงส์คือสวรรค์ชั้น ดุสิต เพื่อมาสดับพระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าจะโปรดแก่ พระมารดาเนื่องด้วย ในภพชาติของพระนางสิริมหามายาผู้เป็นพระมารดาสิ้นพระชนม์ลงภายหลัง 7 วันของการประสูติที่ลุมพินีสถาน ดังนั้นการโปรดพุทธมารดาจึงเป็นพุทธกิจ พุทธจริยวัตร อันเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าต้องกระทำเพื่อแทนคุณพระมารดาที่เป็นผู้ให้กำเนิด ว่าด้วยการเสด็จมาถึงดาวดึงส์ กลิ่นของปาริชาติ บุปผาสวรรค์ก็ส่งกลิ่นไปทั่วทั้งดินแดนสวรรค์ชั้นนี้ พลันให้พุทธมารดาเทวบุตรจดจำ เรื่องราวต่างๆและสดับรับฟังธรรมเทศนา เป็นส่วนที่แสดงภาพนี้ออกไปในการทำงานศิลปะ หลังจาก พระพุทธเจ้าโปรดพุทธมารดาเสร็จสิ้น เมื่อครั้งจะเสด็จลงสู่สังกัสสมหานครนั้น เกิดนิมิตที่จะ กระทำความดีสร้างปาฏิหาริย์แก่สรรพสัตว์ที่เป็นคุณงามความดีครั้งยิ่งใหญ่ ไม่ว่าจะพระพุทธเจ้าองค์ใดก็ ต้องโปรดสรรพสัตว์ให้เห็นหลักธรรมจากการกระทำดี ว่าผลของการกระทำจะนำพาชีวิตวิญญูญาณไป สติยังภพภูมิต่างๆใน 31 ภพภูมิตามแต่วาระของกรรมแต่ละคน พระองค์จึงทำการแสดง **โลกวิ วรรณปาฏิหาริย์** การแสดงปาฏิหาริย์ครั้งยิ่งใหญ่นี้ ใช้รูปทรงที่เป็นเปลวเทียนรองรับรอบพระวรกายที่

แสดงปาฏิหาริย์แสดงรัศมี ฉัพพรรณรังสีด้วยบารมีที่สะสมมาแทนด้วยสวดลายของกนก พรรณไม้ผุกลายลือ ไปทางด้านบนที่แสดงถึงดวงไฟที่กำลังจะค่อยๆเลื่อนลงมายังภพภูมิด้านล่าง รัศมีสีทองแสดงความดีที่ซจรขยายไปทั่วทุกสารทิศ ก่อให้เกิดปัญญาแก่สาธุชนที่ได้เห็นปาฏิหาริย์ครั้งนี้ เป็นปาฏิหาริย์อันเอกอนันต์แก่มวลสรรพสัตว์ ที่พระผู้มีพระภาคเจ้า แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ในพุทธปาฏิหาริย์ที่เป็นกรอบที่ต้องการสร้างสรรค์ เมื่อเสด็จลงมาพระอินทร์เทวราชา จึงเสกขบวนอย่างการเสด็จทางสถลมารคมีเทพบุตรถือ อภิรมขุมสายอันประกอบด้วย ฉัตร 3 ชั้น 5 ชั้น และ 7 ชั้น รายรอบซ้ายขวา มีท้าวมหาพรหมอยู่อีกด้านก็ทรงฉัตรเหล่านั้น แทรกด้วยบังแทรก ที่ชั้นระหว่างฉัตร มีเทวดาเทวบุตร ทรงบังสุรย์ ที่กันแสงประดุจเทวราชเสด็จไปเคียงคู่ทุกที มีพระพรหมทรงเศวตฉัตรสมณศักดิ์ 5 ชั้นกันแสดงถึงอิสริยยศในทางธรรม ที่เทียบเคียงกับเครื่องประกอบอิสริยยศในปัจจุบัน มีบันไดนาคราชที่มีสามทางแบ่งแยกจำพวกเทวดา อินทร์พรหมและส่วนบันไดแก้วชั้นกลางเป็นสถานที่ของพระผู้มีพระภาคเจ้าเพียงพระองค์เดียว ด้านล่างแสดงเปลวกนกที่ได้รับอิทธิพลจาก ตู้อพระธรรมลายรดน้ำวัดเชิงหวาย แสดงความเคลื่อนไหวครั้งยิ่งใหญ่ที่กำลังจะเกิดขึ้น มีชาวนครสังกัสสระรับเสด็จมีพุทธสาวก ภิกษุอรุณรับเสด็จในส่วนมุมของภาพ และมีเปลวเพลิงจากมหานรกเป็นสัญลักษณ์ของความทุกข์โศกพองเป็นสายขึ้นมาพร้อมเหล่าสรรพสัตว์ในดินแดน ทุคติภูมิ การร้อยเรียงเรื่องราวด้วยภาพนี้จึงเป็นการนำข้อมูลมาตีความเป็นภาพในผลงานชิ้นแรก

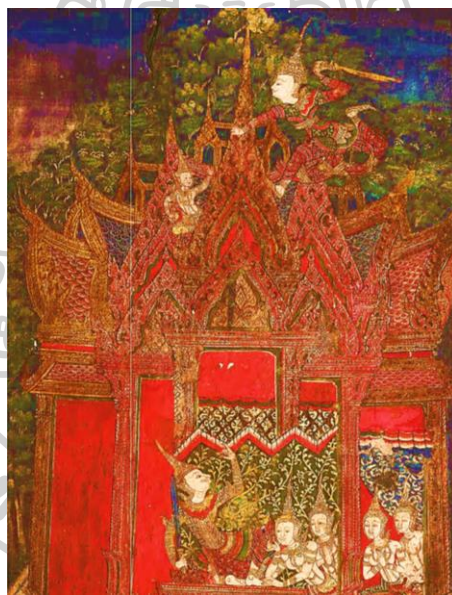
ผลงานชิ้นที่สอง เป็นการศึกษาเรื่องราวของชมพูบดีสูตร ว่าด้วยท้าวเทพพระยาบ้านนอกท้าวมหาชมพูบดีที่มีการเรียกขานเมื่อเสด็จไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า โดยเสียงเรียกของมเหสีทั้งสี่ของพระอินทร์ ที่แปลงกายมาเป็นแม่ค้าอยู่ภายนอกเขตพระราชฐานของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชแปลง ที่ทำให้พระยาชมพูบดีเห็นถึงความถือดีที่มีอยู่ในตัวไม่ว่าจะเป็นทรัพย์ศฤงคารอันเป็นทรัพย์ส่วนพระองค์ ที่แม่แต่นางแม่ค้าแปลงก็มีไม่เทียบเท่า สุจิตราเทวี สุนันทาเทวี สุธรรมมาเทวี และสุชาดาเทวี เดินผ่านเทวดาแปลงก็กล่าวขานพระยาบ้านนอก ผ่านไปยังนางนาคเทวีมเหสีของพระยานาคราชก็ไม่มีสิ่งใดสู้เหล่านางแปลงพวกนี้ได้ในทางทรัพย์ แม่ภูษาอาภรณ์อย่างกษัตริย์ที่ท้าวเทพทรงสวม ผ่านนางกสินรีก็ไม่เทียบเท่า ผ่านเหล่ากสินร คนธรรพ์ ครุฑแปลงเป็นพ่อค้าคบคิดก็ไม่มีสิ่งใดสู้ได้ด้วยการแสดงอิทธิฤทธิ์ในครั้งนี้ จำให้พระยาท้าวเทอกลับมาคิดถึงพระพุทธเจ้าที่อยู่ในปราสาทราชมณเฑียรที่เนรมิตจากวัดวาอารามแห่งภิกษุ เป็นมหาปราสาทแสดงแสนยานุภาพแห่งจักรพรรดิราชที่เกรียงไกรกว่าตนเอง นี่คือการกระทำปาฏิหาริย์ที่สอนใจพระยาชมพูบดี เป็น อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ ที่แม้จะยังไม่ทันเห็นกระทั่งพระวรกายสมเด็จพระมหาสัตว์ แต่ก็รายล้อมไปด้วยมหาทรัพย์ มหาบุคคลต่างๆ เมื่อครั้งได้เข้าไปผ่านท้องพระโรงก็หลงผิดคิดว่าเสนาอำมาตย์เสนบดิที่นั่งเรียงรายคือสมเด็จพระ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เป็นแค่พระอรหันตสาวกแปลงเป็นมหาบรืวารเท่านั้น นี่เป็นประจักษ์แจ้งในใจของพระยาชมพูบดีแล้วว่า ความยิ่งใหญ่ที่เหนือไปกว่าตนเองนั้นมีอยู่ เป็นหลักธรรมที่สั่งสอนผู้สร้างสรรค้ไปด้วยเฉกเช่นเดียวกัน ถึงความไม่พระนงตน อหังการ ที่อยู่ภายใน แต่ให้เข้าใจว่ามีสิ่งอื่นที่ดีกว่าเหนือกว่ามากมายในความดิงาม เพื่อให้ไม่อยู่ในความหลงผิดประมาทระเริงไปกับโลกียที่มีวัตถุสิ่งของหรือสิ่งต่างๆที่ล่อใจ เป็นปฐมแห่งการมีชีวิต จึงถ่ายถอดผลงานออกมาให้พระยาชมพูบดีและเสนาอารักข์ที่ติดตามเข้ามายังท้องพระโรงเนรมิตที่ว่าราชการแห่งองค์สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชต้อนรับอาคันตุกะชาวแดนไกลที่มีใจพระนงหลงผิด แต่เล็งเห็นด้วยทิพยฦาณอันเป็นญาณแห่งพระมหาสมณะที่สามารถสั่งสอนท้าวเทอผู้นี้ให้เห็นถึงธรรม ที่เป็นพระสัถยธรรมอย่างแท้จริง และนี่คือปาฏิหาริย์แห่งการเล็งเห็นและรู้ใจผู้อื่นคือ อาเทศนาปาฏิหาริย์ เมื่อท้าวเธอได้เห็นสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าที่เนรมิตพระองค์อย่างพระมหาจักรพรรดิแล้ว และอัครสาวกขวาซ้ายประดุจตั้ง สมุหนายกสมุหพระกลาโหม ดุจอุปราชาเคียงข้างก็แจ้งแก่พระทัยของพระองค์เองที่พระองค์นั้นไม่มีสิ่งใดเทียบเท่ากับพระมหาจักรพรรดิราชเลย พระวรกายสีทองทรงเครื่องต้นอย่างเทวกษัตริย์ตั้งสมมุติเทพที่ชะลอพระองค์เหนือพระราชบัลลังก์อันเป็นทิพยสถานมีฉัตรปักข้างบุษบกที่เป็นเชิงชั้นบรรจูลวดลายวิจิตรตระการตาเผยพระวิสูตรแสดงภาพท้องพระโรงและมหาสมบัติอย่างพระจักรพรรดิ ทรงมหามงกุฎเทริดอย่างกษัตริย์ที่อิงมาจากการสร้างพระพุทธรูปทรงเครื่องในสมัยอยุธยา ที่มีพระสูตรเรื่องนี้ได้ประพันธ์ขึ้น มีการประดับรัตนมากมายแต่ยังคงหม่อมารมณ์ของสมณะชั้นใน มีกรองพระศอ พระสังวาล ทับทรวง กระหนกปัก กุณทล ดอกไม้ไหว รัตประคดด้วยดารานพรัตน์ ตกแต่งด้วยถนิมพิมพาภรณ์ สุวรรณกระถอบ ชายไหวชายแครง พระธำมรงค์ ฉลองพระบาทเชิงงอนที่เป็นรูปสัตว์แสดงถึงพระราชอำนาจสูงสุดดุจพระยาราชสีห์ที่เป็นมหาประธานแก่เหล่าสรรพสัตว์ในป่าใหญ่ มีบัวรองพระบาทวางบนผ้าทิพย์ฐานบัวที่เป็นฐานทองรองรับถัดไปแสดงเครื่องราชกกุธภัณฑ์ที่มีเทวดาอารักขาของทั้ง 5 สิ่งว่าด้วย พระมหาพิชัยมงกุฎ พระแสงขรรค์ชัยสี ธารพระกรชัยพฤกษ์ วาลวิชนี พระแส้จามรีและฉลองพระบาทเชิงงอน ของทั้งหมดทั้งมวลวางบนพาน เป็นเครื่องแสดงฐานานุศักดิ์และแสดงถึงพระราชอำนาจอันเกรียงไกรไปทั่วทุกทิศ ไม่ว่าจะเป็นทิศต่างๆ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระจักรพรรดิราช ไซ้จักรแก้วปราบศรที่เป็นอาวุธคู่กายของพระยาชมพูบดีในครั้งที่พระองค์ประสูติและฉลองพระบาท ที่เคยแสดงอานุภาพเหาะไปใช้พระขรรค์หักยอดพระมหามณเฑียรของ พระเจ้าพิมพิสาร และเมื่อแสดงผลานุภาพของศาสตราวุธให้เป็นทีประจักษ์แล้วก็แสดงภาพดินแดนนรกภูมิและเหล่าสัตว์ที่ตกในห้วงทุกขนั้นด้วยเพลิงแห่งนรก แก่พระยาชมพูบดี กระทั่งพระยาท้าวเธอเกิดประหวั่นพหลันพลึง พระพุทธรองค์ก็แสดงดินแดนสวรรค์ให้ท้าวพระยาได้เห็นเป็นที่ประจักษ์อีกด้านนี้

ท้าวพระยาอินดีที่จะไปสู่ดินแดนนั้น แต่พระพุทเจ้าแสดงธรรมอีกว่า ทั้งสองดินแดนก็ล้วนไม่เที่ยงจักต้องเวียนว่ายไม่ได้หยุด แต่มีดินแดนที่ทำให้หลุดพ้นจากวัฏฏะแห่งชีวิตนี้ที่เป็นกงล้อไม่เคยหยุดหมุนก็สำแดงดินแดนนิพพานในเบื้องพระปฤศตาง เกิดเป็นแดนบรมสุขมีทิพยสถานกำแพงแก้วปราสาทและสระน้ำ ที่เป็นสัญลักษณ์แห่งแดนนิพพานที่พระองค์ รู้ว่าพระยาชมพุดีจะปรารถนาในดินแดนที่ปลอดภัยนี้ เมื่อพระยาชมพุดีเห็นธรรมประคองน้ำที่ท่วมทันในใจของท้าวเธอ บังเกิดดอกบัวที่อยู่กันบึงของจิตใจในความทรงหลงผิดที่เป็นเหมือนดังโคลนตมที่ถมดอกบัวแห่งการรู้แจ้ง ก็ผุดพ้นแบ่งบานด้วยดวงตาและความรู้สึกปิติยินดีความเรื่องรองนี้ นำมาสร้างสรรค์ให้บรรยากาศอบอุ่นไปด้วยความสุขสว่างของบรรยากาศ ในสีที่เหมือนดังแสงเทียนสุขสว่างส่องกลางใจพระยาชมพุดี และเมื่อดอกบัวแห่งความรู้แจ้งได้เบิกบานพ่นน้ำในใจของพระยาชมพุดีแล้ว พระองค์สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชสมณโคดมก็เนรมิต เครื่องอัฐบริขารแก่พระยาชมพุดีที่จะได้เปลี่ยนสถานะสู่เพศบรรพชิต เป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา เนื่องด้วยพระเนตรเห็นธรรมเบิกบานในใจจนบรรลุ โสดาปัตติผล และสามารถจะบรรลุเป็นอรหัตผลในกายภาคหน้าได้สำเร็จ ดังภาพที่ฉายเบื้องพระปฤศตางที่ส่องสว่างเป็นภูมิธรรมที่พระยาชมพุดีปรารถนา นี่จึงเป็นการนำข้อมูลทั้งหมดจาก พุทธปาฏิหาริย์ และปาฏิหาริย์แยกย่อยทั้ง 3 คือ อิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และอนุศาสนีปาฏิหาริย์ เป็นข้อมูลที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ การหาข้อมูลเหล่านั้นนั้นมาจากการอ่านและฟังหนังสือเสียงประกอบกับเทียบเคียงหลากหลายแหล่งที่มาและเลือก ตอนที่มึลักษณะสอดคล้องคล้ายกัน แล้วจึงนำเรื่องราวที่กล่าว ตีความเป็นภาพต่างๆออกมาบรรจุในโครงสร้างองค์ประกอบของภาพ

ภาพที่ 13 ภาพจิตรกรรมฝาผนังตอน เสด็จจากดาวดึงส์ ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ กรุงเทพมหานคร เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563
ที่มา : <http://www.reurnthai.com/index.php?topic=2557.15>

ภาพที่ 14 ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ตอนพระยาชมพูดีหักปราสาทพระเจ้าพิมพิสาร ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ กรุงเทพมหานคร เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563
ที่มา:<http://www.finearts.go.th/promotion/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B9%87%E0%B8%81%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B9%8C/book/41.html?page=103&tmpl=component>

วิธีการและเทคนิคในการสร้างสรรค์

เมื่อได้เรื่องราวที่ชัดเจนในการสร้างสรรค์แล้วก็นำมาคิดหาความเป็นไปได้ในรูปแบบการวาดเส้น หรือ ทำแบบร่าง (Sketch) จากหลายๆความประทับใจที่ได้ศึกษาจากงานศิลปะในรูปแบบต่างๆทั้งจากงานศิลปกรรมในอดีตและศิลปินปัจจุบัน นำเอาข้อดีที่สนใจมาศึกษาหาความน่าจะเป็นและความเป็นไปได้ในระยะเริ่มต้น และคำนวณไปถึงขนาดของผลงานที่ต้องการนำเสนอให้สามารถถ่ายทอดผลงานได้อย่างสมบูรณ์และเอื้อต่อกันมากที่สุด นี่คือนิยามในการเริ่มศึกษา จนเกิดเป็นลักษณะของการวางแผนกระบวนการในขั้นต่อไป และใช้เทคนิควิธีการที่ชำนาญมาทำการสร้างสรรค์ลงบนผลงานที่วางแผนไว้ในอนาคตเพื่อให้เกิดความสำเร็จที่ต้องการจากการฝึกฝน เพื่อมุ่งหวังให้ผลงานสามารถบรรลุความต้องการที่จะสร้างสรรค์ ด้วยสีฝุ่น ที่ผสมกับกระบวนการที่เป็นลักษณะเฉพาะแบบเทคนิคของไทย คือ กาวกระถิน เพื่อให้ผลงานนั้นคงไว้ ซึ่งเทคนิคที่มีคุณค่าในเชิงทักษะ การถ่ายทอดรูปทรงบนองค์ประกอบที่หลากหลาย และความสำคัญในการพัฒนาต่อยอดจนบรรลุเป้าหมาย

ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล ในการสร้างสรรค์ภาพร่างต้นแบบ (Sketch)

ดังที่กล่าวมาในหลากหลายหัวข้อ การศึกษาข้อมูลที่สำคัญลำดับแรกคือการหาต้นแบบคือภาพพระพุทธรเจ้า เพื่อให้ได้รูปแบบที่สมควรแก่การนำมาสร้างสรรค์ ด้วยความสนใจ ประทับใจและสอดคล้องแนวคิดสร้างสรรค์ และเมื่อได้รูปที่เป็นประธานของภาพก็หาจุดที่เป็นส่วนรองลงมาหรือจุดที่ทำให้ผลงานสามารถสื่อสารแตกต่างออกไปจากเรื่องราว อาจจะเป็นสถานที่หรือภาพบุคคลที่แสดงอากัปกิริยาหรือท่าทางนาฏลักษณะ ที่เป็นจุดสนใจหรือทำให้แบ่งแยกได้ชัดเจนเพื่อนำมาประกอบสร้างสรรค์ต่อไป และหาข้อมูลที่จะบรรลุเรื่องราวรายละเอียดต่างๆไว้ครบถ้วนมากที่สุด เพื่อนำไปเป็นข้อสรุปสำหรับการเพิ่มเติมตัดทอนผลงานดังกล่าวให้เป็นภาพสำเร็จสุดท้ายก่อนที่จะลงมือปฏิบัติที่อยู่ภายใต้โครงสร้างขององค์ประกอบ รูปทรงที่จัดเรียงขึ้นใหม่และบรรยากาศของงานที่ห่อหุ้มบอวลไปด้วยรายละเอียดต่างๆที่แสดงความวิจิตร ด้วยการทำการร่างภาพในขนาดเท่าผลงานจริงมากกว่า ที่จะต้องแก้ปัญหาจากงานสร้างสรรค์ที่แตกต่างจากภาพร่าง

ภาพที่ 15 ภาพพระพุทธรูปทรงเครื่องสมัยต่างๆที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563
ที่มา: <https://www.pinterest.com/pin/446982331738416693/> ,
<http://i.pinimg.com/originals/a7/af/d9/a7afd90ea66d6cec1904c46eec7efca7.jpg>,
<http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=29&chap=2&page=t29-2-infodetail05.html>

ภาพที่ 16 บรรยากาศภายในโบสถ์วัดสุทัศน์ที่นำมาเป็นต้นแบบการสร้างสรรค์
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยสร้างสรรค์ ปี 2563

- ภาพที่ 17** ภาพจิตรกรรมต้นแบบที่นำมาเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์เพื่อศึกษาการจัดวางองค์ประกอบต่างๆ เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563
ที่มา : <http://www.finearts.go.th/promotion/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B9%87%E0%B8%81%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B9%8C/book/41.html?page=103&tmpl=component>

- ภาพที่ 18** ภาพเครื่องราชกกุธภัณฑ์ ประกอบพระอิสริยยศในการแสดงถึงพระมหากษัตริย์ เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563
ที่มา: <https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/256202CoverStory.aspx>

ขั้นตอนการสร้างภาพร่างต้นแบบ (Sketch)

เริ่มจากการวาดเส้น (drawing) เป็นการหาความเป็นไปได้ในการทำงานที่เรียบง่ายที่สุด เพื่อให้ผลงานนั้น เกิดองค์ประกอบต่างๆ เพื่อเป็นภาพที่สามารถจำแนกแยกย่อยส่วนต่างๆ กันเป็น ประโยชน์ต่อการขยายภาพร่างเท่าผลงานสร้างสรรค์ขนาดจริง จากนั้นจึงทดลองลงสีต่างๆ เพื่อหา ความเป็นไปได้ที่จะนำมาสู่ความเป็นจริงมากขึ้น เพื่อป้องกันการผิดพลาดในผลงาน และเป็นแนวทาง ที่สะดวกที่สุดในการสร้างสรรค์ โดยใช้สีฝุ่นในการทำแบบทดลองเพื่อหาแนวทางที่สะดวกมากที่สุด จนพบแนวทางในการสร้างสรรค์เป็นไปตามที่ต้องการ

ภาพที่ 19

ภาพแสดงขั้นตอนการร่างภาพและทดลองลงสีเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ภาพที่ 20 ภาพร่างต้นแบบผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 21 ภาพร่างต้นแบบผลงานวิทยานิพนธ์

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์

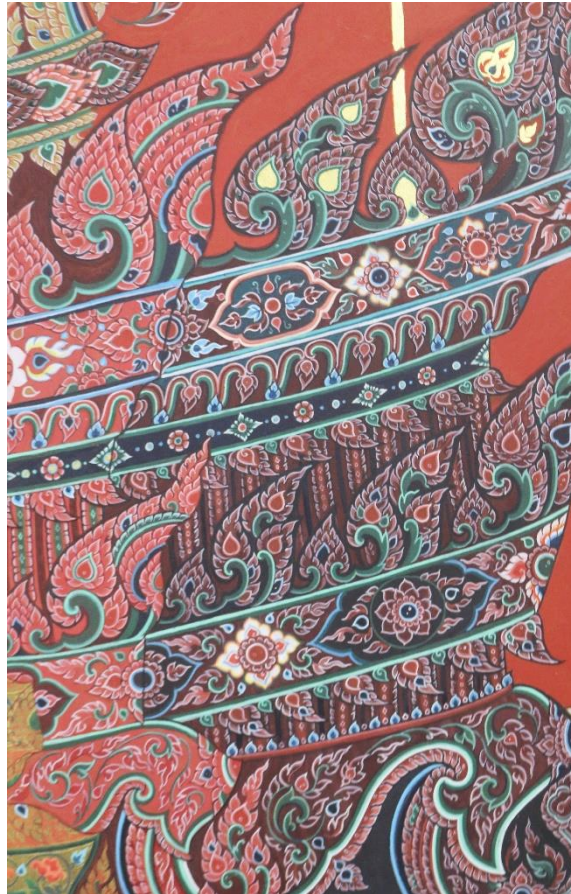
องค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างสรรค์คือ การวางแผนที่เป็นระบบ เมื่อนำภาพต่างๆที่เป็นข้อมูลหลักมาทำการขยายต้นแบบนั้นแล้ว การขยายลงสู่งานแล้วตรวจเช็คส่วนต่างๆเพื่อให้เกิดโครงสร้างที่ชัดเจนในการสร้างสรรค์ เป็นแนวทางที่ถูกต้องในทางปฏิบัติ จะมีการทำงานที่เป็นกระบวนการของงานจิตรกรรมเป็นการใช้เทคนิคต่างๆที่มีทัศนธาตุทางศิลปะ เข้าไปอยู่ในภาพผลงานทั้งหมดที่บรรจุลงไปในนั้น ไม่ว่าจะว่าด้วยเรื่องของ จุด เส้น สี น้ำหนัก รูปทรง บรรยากาศ หรือแม้กระทั่งลวดลาย และพื้นที่ว่างในการให้รูปทรงได้สื่อสารความหมายต่างๆจนเกิดเป็นภาพผลงานที่เป็นโครงสร้างภาพรวมในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะขั้นต่อไป

จุด (Point)

จุดเป็นทัศนธาตุที่เล็กมากที่สุดในการทำงาน จุดมีความจำเป็นแม้กระทั่งการเริ่มขยายภาพร่างลงสู่งานจริงรวมถึงภาพงานสร้างสรรค์ในรูปของรายละเอียดส่วนต่างๆ จุดเป็นทั้งเครื่องหมายที่เป็นการเริ่มต้นในการทำงานและเป็นรายละเอียดเล็กๆน้อยๆในรูปทรงที่แสดงทักษะและความงามให้รูปทรงนั้นสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ในงานศิลปะในรูปทรงต่างๆ จุดเป็นทัศนธาตุที่จำเป็นและสำคัญมากในทางการสร้างสรรค์ผลงาน

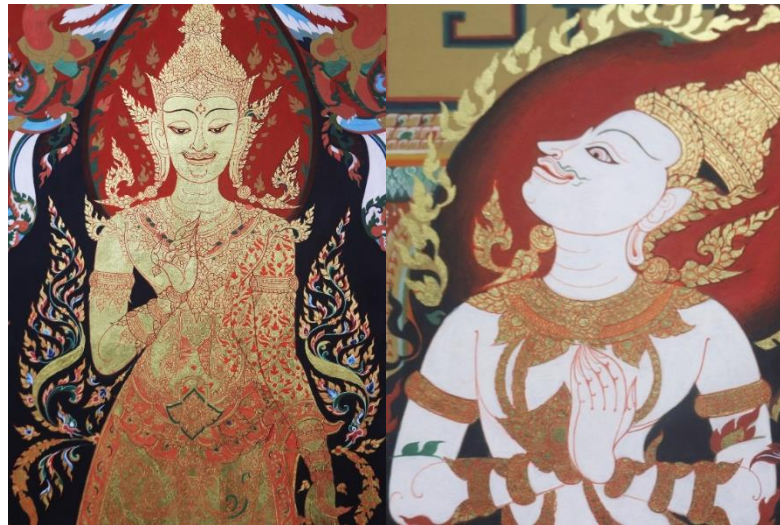
ภาพที่ 22 ภาพแสดงทัศนธาตุจุด (Point)

ภาพที่ 23 ภาพแสดงทัศนธาตุจุด (Point)

เส้น (Line)

เส้นเป็นทัศนธาตุที่มีการเริ่มต้นมาจากจุด เป็นทัศนธาตุที่สร้างความเชื่อมโยง ขอบเขตความสั้นยาวหรือขอบเขตของรูปทรง เส้นจะใช้ในหลากหลายลักษณะในขั้นเริ่มต้น เส้นจะอยู่ในงานภาพร่างเป็นสิ่งแรกและใช้เพื่อสร้างอาณาเขตขอบข่ายของรูปทรงเมื่อเริ่มต้นการสร้างสรรค์ และเมื่อต้องการใช้เส้นในกรรมวิธีกระบวนการในจิตรกรรมไทย เพื่อบอกความอารมณ์ความรู้สึก นำพู่กันและสีขีดเส้นที่เป็นลวดลายขอบข่ายเพื่อให้เกิดรูปทรง สีสันจนเป็นความงามที่ก่อรูป ก่อร่างเป็นการรักษาวิธีการเขียนงานจิตรกรรมแบบโบราณไว้ และเส้นยังบอกได้ถึงความรู้สึก ได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่าทัศนธาตุอื่นๆที่กล่าวมาแล้วและที่กำลังจะกล่าวต่อไป

ภาพที่ 24 ภาพแสดงลักษณะของเส้น (Line) ด้วยการใช้พู่กันตัดเส้น

น้ำหนักของสีที่แสดงค่าความอ่อนแก่ (Volume)

น้ำหนักจากสีเส้นต่างๆที่ทาบทอเป็นสิ่งที่แสดงความรู้สึกในรูปทรงและพื้นที่ เพื่อให้ผลงานเป็นไปตามที่กำหนด ไม่ว่าจะเป็นสีเส้นในทุกชุดวรรณะเป็นผลจากการศึกษาและลงมือปฏิบัติ มีความสำคัญที่สามารถแบ่งแยกสิ่งต่างๆในองค์ประกอบ และยังมีหน้าที่หลักในการนำความรู้สึกและความหมายเป็นอย่างดี ฉะนั้นสีมีความสำคัญ เพราะงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีมักจะไม่มีการใช้สีในการไล่ระดับความอ่อนแก่ในการวางแผนการทำงาน เพื่อจัดการโครงสร้างองค์ประกอบส่วนต่างๆภายในผลงานการสร้างสรรค์

ภาพที่ 25 ภาพแสดงค่าน้ำหนักจากรูปทรงต่างๆ (Volume)

รูปทรง (Form)

รูปทรงที่ใช้ในงานจิตรกรรมไทยนั้นมีมากมายหลากหลาย แต่เป็นรูปทรงในทางอุดมคติที่ผ่านการคิดวิเคราะห์ จึงเกิดเป็นรูปทรงต่างๆประกอบสร้างขึ้นมา รูปทรงที่แทนค่าสิ่งต่างๆล้วนผ่านความเชื่อและความศรัทธาในรูปทรงของพุทธลักษณะ ส่วนรูปทรงของบุคคลก็เป็นรูปทรงในทางอุดมคติมากกว่าความเป็นจริง เป็นรูปทรงที่ตอบสนองอุดมคติที่เป็นหลักของการทำงานศิลปกรรมไทยแบบประเพณี อีกทั้งรูปทรงสัตว์และสิ่งของก็ถูกประดิษฐ์จนเกิดความเฉพาะตัวทั้งหมด เป็นการนำไปประยุกต์ใช้ในผลงานการสร้างสรรค์

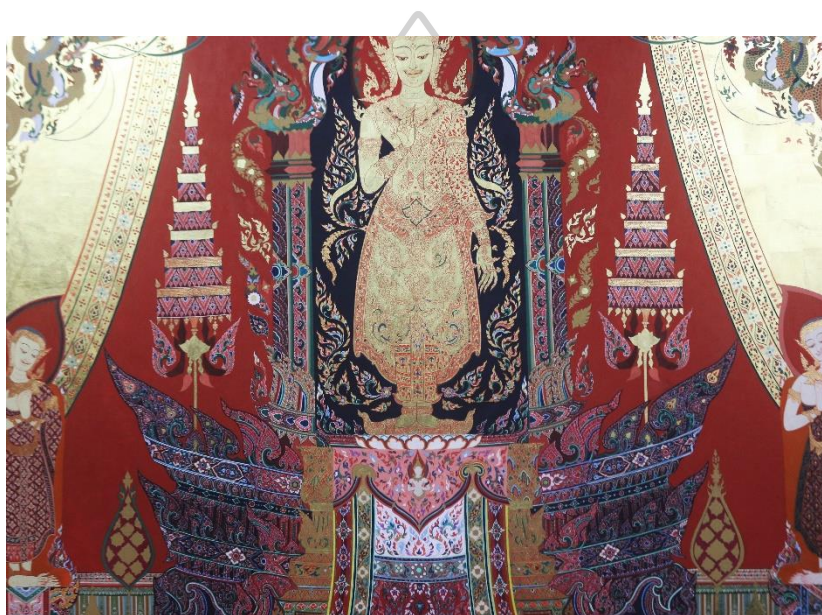

ภาพที่ 26 ภาพรูปทรงต่างๆ ภายในผลงาน (Form)

พื้นที่ว่าง (Space)

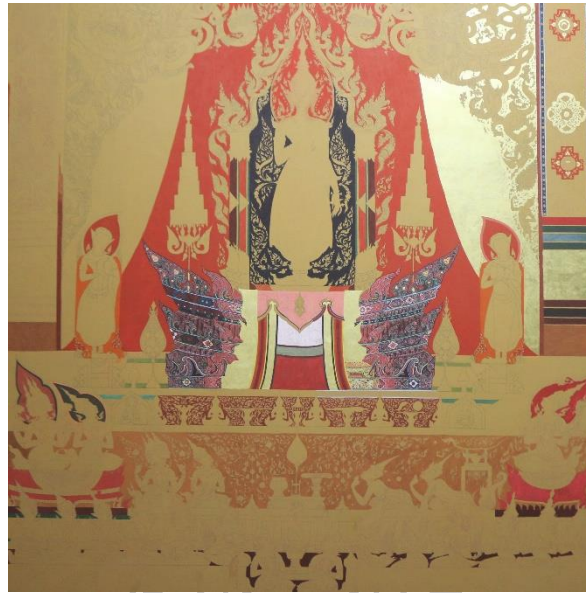
พื้นที่ว่างในงานศิลปกรรมแบบไทยประเพณีมักถูกบรรจุไปด้วยลวดลายหรือรูปทรงเพื่อความวิจิตรงดงามแต่สำหรับการสร้างสรรค์ในครั้งนี้ การใช้พื้นที่ว่างมักใช้เพื่อช่วยขับให้จุดเด่นนั้นแสดงภาพออกมาจากความวุ่นวาย ของกระบวนลายและสิ่งต่างๆโดยรอบทั้งยังเป็นที่พักสายตาในงานจิตรกรรม อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่แสดงสภาวะความเป็นทิพย์ในการถ่ายทอดผลงานได้เป็นอย่างดี เป็นการเว้นพื้นที่เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ในทัศนธาตุทั้งหมดที่ประกอบขึ้นเป็นผลงานสำเร็จ

ภาพที่ 27 ภาพพื้นที่ว่างที่ปรากฏขึ้นภายในผลงาน (Space)

บรรยากาศ (Atmosphere)

ในงานจิตรกรรมไทยนั้นถึงแม้จะไม่ได้ใช้แสงเงาที่แบ่งแยกชัดเจน จนเกิดเป็นมิติในทางเสมือนจริงแต่ก็สามารถใช้บรรยากาศที่โล่งเรียงโทนสีจนเกิดเป็นมิติทางความรู้สึกมากกว่าแสงเงาในการสร้างบรรยากาศ แต่ทั้งหมดของผลงานนั้น จะเคลือบด้วยบรรยากาศของสีในวรรณะโทนอุ่นเพื่อช่วยให้ผลทางความรู้สึกศรัทธา ส่งผลไปยังผู้ชมและผลงานสามารถถ่ายทอดได้อย่างกลมกลืนในบรรยากาศของความศรัทธาที่เกิดจากปาฏิหาริย์ในครั้งนี้

ภาพที่ 28 ภาพบรรยากาศทั้งหมดที่เริ่มจากการลงสีในขั้นเริ่มต้น (Atmosphere)

วิธีการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์

เมื่อได้ทำการพัฒนาภาพร่างผลงานจนสำเร็จลุล่วงและพร้อมขยายแบบร่างผลงานให้มีขนาดเท่าจริงโดยใช้การวาดเส้นเพื่อป้องกันการผิดพลาดในการปฏิบัติลงบนงานสร้างสรรค์ และเป็นการทดลองให้งานนั้นได้มีตัวอย่างของภาพลายเส้นที่สามารถนำกลับมาตรวจสอบความถูกต้อง และเมื่อย้อนกลับมาตรวจทานก็จะได้แก้ไขในส่วนต่างๆระหว่างการทำงานจนงานสร้างสรรค์สำเร็จลุล่วง เมื่อนำผลงานในขั้นต้นมาร่างแบบเท่าขนาดจริงจนสำเร็จ ซึ่งเริ่มขั้นตอนการปฏิบัติงานในการลงสีต่างๆไว้ดังนี้

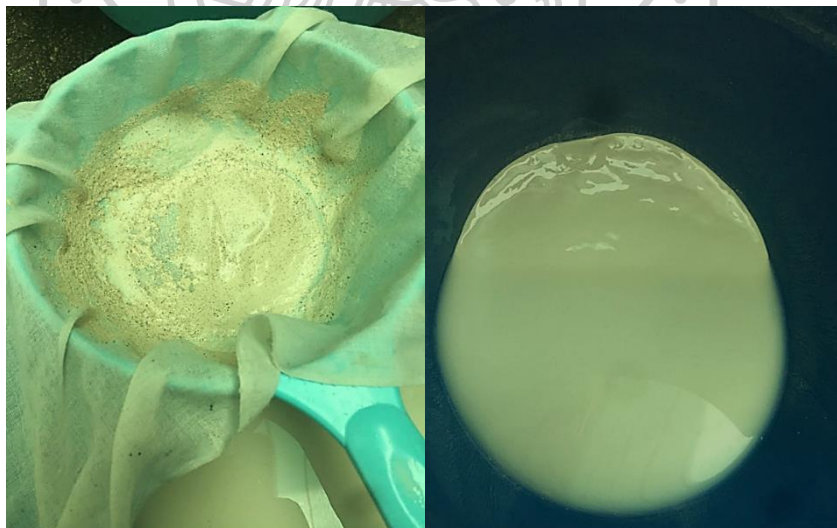
ขั้นตอนของการปูพื้นบนพื้นผิวที่สร้างสรรค์ผลงาน

1. นำเม็ดยมะขามที่มีรสเปรี้ยวมาคั่วเผื่อกะเทาะเปลือก ให้เห็นเม็ดยข้างในตามที่ต้องการ แขน้ำจมนเม็ดยแล้วนำไปต้มจนเกิดเป็นเยื่อเหนียวที่เรียกว่า กาวเม็ดยมะขามแล้วนำมาพอกไว้

ภาพที่ 29 ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น

2. นำดินสองฟองที่แช่น้ำจนละลายนอนกันภาชนะนำมากรองด้วยผ้าขาวบางและกระชอน
 ในขั้นแรกเพื่อแยกกากสิ่งที่ไม่ต้องการเช่น หิน กรวด ทราย แล้วนำดินสองฟองที่กรองแล้วไปละลาย
 น้ำ คนจนกลายเป็นเนื้อเดียวกับน้ำ พักไว้แล้วค่อยรินน้ำ เพื่อให้ได้ดินสองฟองในชั้นที่ละเอียดที่สุด
 ในการรองพื้นตามจำนวนที่ต้องการ

ภาพที่ 30 ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น

3. นำดินสอพองและกาวเม็ดมะขามมาผสมรวมกันแล้วเคี่ยวตามความต้องการที่จะปลงบน
ผ้าในการสร้างสรรค์

ภาพที่ 31 ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น

4. นำผ้าฝ้ายเนื้อละเอียดที่ไม่มีตาของผ้าชัดเจนทั้งสองด้านเหมือนกับกระดาษเหนียวแน่น
นำมาล้างน้ำแล้วตากไว้จนแห้ง แล้วจึงนำมาทากาวบนเฟรมที่ปูด้วยไม้กระดานที่คงทน

ภาพที่ 32 ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น

5. เมื่อผ้าที่ทากาวบนพื้นเฟรมแห้งแล้วก็นำกาวเม็ดมะขามที่เคี้ยวกับดินสอพองทาลงไป ตามที่ต้องการ

ภาพที่ 33 ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น

ขั้นตอนการรองพื้นเพื่อเริ่มการทำงาน

1. นำเฟรมที่ทารองพื้นชัดเจนได้ตามความหนาตามที่ต้องการ ในการทำงานครั้งนี้การขัดกระดาษทรายเพื่อความเรียบเนียนเพื่อให้ผลงานพื้นผิวคล้ายกระดาษให้เรียบมากที่สุด

ภาพที่ 34 ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น

2. เช็ดทำความสะอาดเพื่อนำ สีรองพื้นอย่างดี มาทาพื้นผิวให้หน้างานมีความคงทนเป็นวิธีรองพื้นแบบสมัยใหม่ที่ทำควบคู่ไปกับการรองพื้นแบบเก่า

ภาพที่ 35 ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น

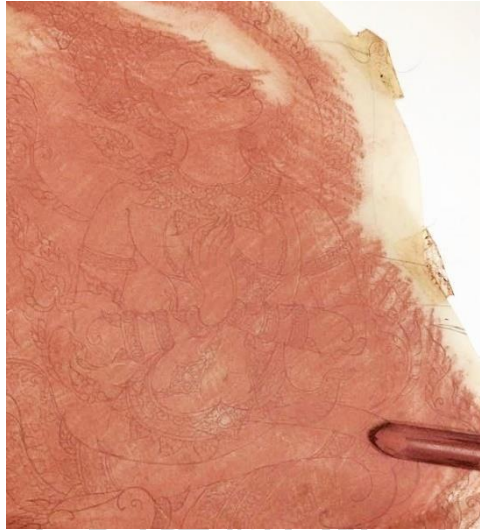
3. ขัดเบาผิวเพื่อให้เกิดความเรียบมากที่สุดในช่วงสุดท้าย

ภาพที่ 36 ภาพแสดงขั้นตอนการรองพื้น

ขั้นตอนการร่างแบบบนงานสร้างสรรค์

1. นำสีชอล์คหรือพาสเทลทาลงบนกระดาษที่ขยายด้วยเส้นเท่าขนาดผลงานจริงด้านหลังแล้วแปะไว้บนหน้าของเฟรมในการทำงาน

ภาพที่ 37 ภาพขั้นตอนการร่างภาพลอกแบบลงบนผลงาน

2. ใช้วัสดุปลายแหลมขีดเขียนตามเส้นเพื่อเกิดรอยที่ปรากฏ เพื่อให้เป็นแนวทางในการลงสี

ภาพที่ 38 ภาพขั้นตอนการร่างภาพลอกแบบลงบนผลงาน

3. เมื่อเสร็จสิ้นจะทำการปิดฝุ่นเพื่อให้สะดวกในการลงสีตามรูปทรงในขั้นตอนต่อไป

ภาพที่ 39 ภาพขั้นตอนการร่างภาพลอกแบบลงบนผลงาน

ขั้นตอนการลงสีในรูปร่างต่างๆเพื่อการสร้างสรรค์

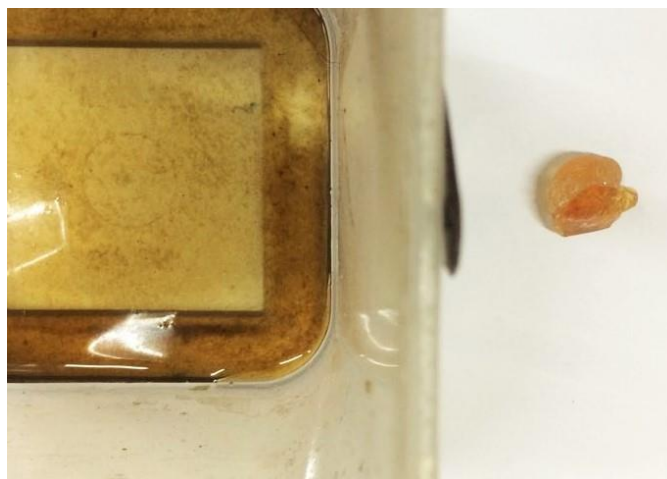
1. นำแร่หรือรงควัตถุให้ละเอียดเป็นสีที่ต้องการ นำมาผสมกับตัวเชื่อมให้ติดทนนานในการเขียน

ภาพที่ 40 ภาพขั้นตอนการบดสีและผสมสีในการลงสี

2. นำกาวกระถินต้มน้ำแล้วพักให้เย็นเพื่อนำไปผสมกับผงสี

ภาพที่ 41 ภาพขั้นตอนการบดสีและผสมสีในการลงสี

3. นำผงสีใส่โถงแล้วเติมกาวตามความต้องการทิ้งไว้ให้แข็งตัว แล้วนำน้ำมาใส่คนให้เข้ากันอีกครั้งแล้วนำพู่กันมาจุ่มสีทาลงบนรูปทรงต่างๆ

ภาพที่ 42 ภาพขั้นตอนการบดสีและผสมสีในการลงสี

4. เมื่อลงสีบนรูปทรงเสร็จก็ใช้พู่กันตัดเส้นจุ่มสีเพื่อเก็บรายละเอียด

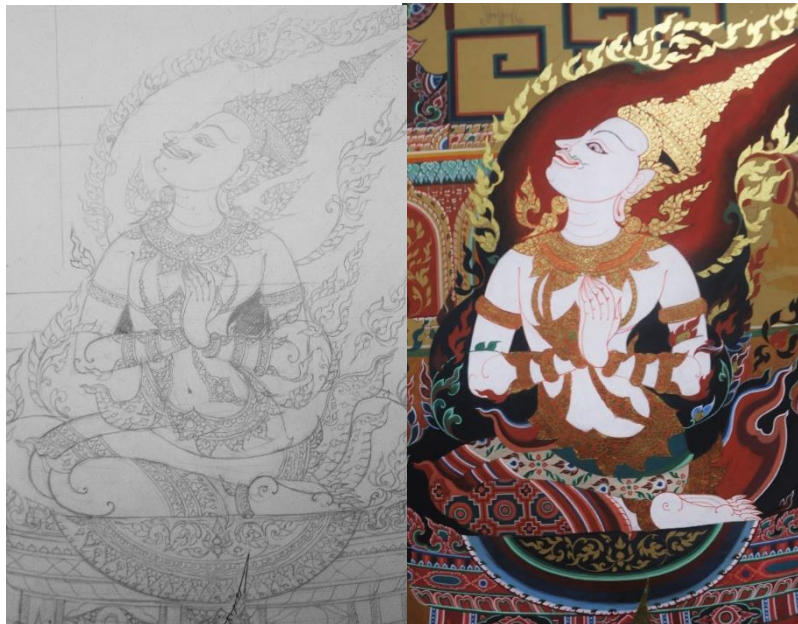

ภาพที่ 43

ภาพขั้นตอนการบดสีและผสมสีในการลงสี

ขั้นตอนการเก็บรายละเอียดและเช็ดผลงานในครั้งสุดท้าย

1. นำภาพต้นแบบมาตรวจสอบความเรียบร้อยและเก็บรายละเอียดส่วนต่างๆจนเสร็จสมบูรณ์

ภาพที่ 44 ภาพการตรวจสอบผลงาน

2. นำสเปรย์เคลือบงานประเภทดรออิงโดยเฉพาะพ่นเคลือบผลงานเป็นการสิ้นสุดการทำงาน

ภาพที่ 45 ภาพการเตรียมฉีดสเปรย์ในการเคลือบผลงาน

อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์

อุปกรณ์เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกในการทำงานสร้างสรรค์เป็นอย่างมากและเป็นวัสดุที่แตกต่างกันออกไปโดยจำแนกด้วยลักษณะการใช้งานและหน้าที่ต่างๆตามความจำเป็นที่ต้องการมาสร้างสรรค์เพื่อแสดงลักษณะเฉพาะตัว อุปกรณ์จึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลยในการสรรหาและเก็บรักษาเป็นอย่างดี

อุปกรณ์ในการร่างแบบ

1. กระดาษไข (Stencil paper)
2. ดินสอ (Pencil)
3. ยางลบ (Eraser)
4. ไม้บรรทัด (Ruler)

อุปกรณ์ในการปูพื้นผลงานและรองพื้น

1. เม็ดมะขาม (Tamarind seed)
2. หม้อ (Pot)
3. น้ำ (Water)
4. ดินสอพอง (White clay filler)
5. ผ้าขาวบาง (Whites)
6. กระชอน (Colander)
7. แปรงทาสีรองพื้น (Paint brush)
8. กระดาษทรายหลากหลายเบอร์ตามความละเอียด (Sandpaper)
9. สีรองพื้น (Primer)
10. ผ้าทำความสะอาด (Fabric)

อุปกรณ์ในการร่างผลงานสู่การสร้างสรรค์

1. สีชอล์คหรือพาสเทล (Pastel Color)
2. กระดาษทิชชู (Tissue)
3. กระดาษไข (Stencil paper)
4. กรรไกร (Scissors)
5. เทปกาว (Masking tape)
6. เครื่องมือชุดขีด (Pointed wood)

อุปกรณ์ลงสี และการเก็บรายละเอียด

1. ผงสีต่างๆและชาด (Pigment)
2. ครกและโกร่ง (Mortars grind medicine)
3. กาวกระถิน (Acacia glue)
4. หม้อ (Pot)
5. พู่กัน (Paintbrush)
6. น้ำ (Water)
7. ผ้าเช็ดสี (Fabric)
8. ทองคำเปลว (Gold leaf)
9. กาวยางมะเดื่อ (Fig rubber glue)
10. ที่ปิดขนไก่ (Chicken Feather)

อุปกรณ์ในการเคลือบผลงาน

1. สเปรย์ที่ใช้ในการพ่นเคลือบงานประเภทวาดเส้น (Matte varnish spray)

ภาพที่ 46

ภาพอุปกรณ์ต่างๆในการเขียนงานจิตรกรรม

ภาพที่ 47

ภาพอุปกรณ์ที่ใช้ในการรองพื้นและเคลือบผลงาน

บทที่ 4

แนวทางและการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเป็นการสร้างสรรค์ที่สามารถจำแนกวิถีทางจิตรกรรมที่เป็นกระบวนการทางศิลปะและเรื่องราวจากพุทธประวัติที่เป็นแรงบันดาลใจ มีขอบเขตในการศึกษา จากหัวข้อ **พุทธปาฏิหาริย์** และกระบวนการในทางสร้างสรรค์เป็นลำดับสุดท้าย จิตรกรรมไทยแบบประเพณีที่หยิบยกมาเป็นกระบวนการในขั้นตอนการสร้างสรรค์ คือ การนำสีฝุ่นมาใช้ในงานจิตรกรรม จากการนำแร่หรือรงคราต่าง ๆ มาผ่านกระบวนการบดหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เมื่อผ่านขั้นตอนการทำให้เกิดpigmentของสีที่ละเอียดและเม็ดสีมีสีสันทตามความต้องการ จึงนำไปเข้าสู่กระบวนการผสมกาวที่เป็นสื่อทำให้เกิดความคงทนที่เป็นวิธีการทั่วไปในงานจิตรกรรมต่างๆ แต่เมื่อใช้กระบวนการทางประเพณีนิยมในจิตรกรรมไทย จะนิยมใช้กาวจากธรรมชาติที่มีอยู่ตามภูมิภาค ภูมิภาค ประเทศ หรือหาได้ง่ายและมีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการ ขอยกตัวอย่างเช่น กาวกระถินที่เป็นตัวเชื่อมให้ฝุ่นสีสามารถเกาะตัวและยึดติดทนทานได้ดีบนพื้นภาพที่ต้องการให้งานจิตรกรรมได้แสดงผลจากกระบวนการที่เป็นคุณสมบัติที่พิเศษออกมา เมื่อได้อุปกรณ์และวัสดุต่างๆแล้ว ขั้นตอนถัดไปคือกระบวนการทางจิตรกรรมที่สร้างรูปทรง มีกรรมวิธีขั้นตอนที่เป็นแบบแผนที่ใช้รูปทรงเป็นตัวกำหนดขอบเขตในกระบวนการระบายพื้นภาพแบบ 2 มิติ แต่ใช้เส้นในลักษณะต่างๆขีดเขียนเป็นรูปร่าง รูปทรง ตามแบบอย่าง que ศึกษาจากงานศิลปกรรมโบราณที่เป็นแรงบันดาลใจ เมื่อเสร็จสมบูรณ์ตามกระบวนการต่างๆที่กล่าวมาแล้ว อาจสอดแทรกเทคนิคอื่นๆ ในทางจิตรกรรมเพื่อถ่ายทอดผลงานแสดงเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว ที่สามารถอธิบายในทางศิลปะ ที่แยกย่อยได้ 2 ลักษณะใหญ่ คือ **อัตวิสัย** และ **ภาวะวิสัย** เป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาศิลปะเพื่อวิเคราะห์ผลงานให้เกิดองค์ความรู้จากกระบวนการที่เป็นข้อเท็จจริง หรือขั้นตอนที่สามารถสร้างสิ่งต่างๆในองค์ประกอบ จนเกิดเป็นรูปมีลักษณะที่อธิบายและเล่าเรื่องราวจนสัมฤทธิ์ผลได้ หรือ การสร้างสรรค์ที่มีลักษณะบ่งบอกความรู้สึกที่สามารถแสดงออกมาด้วยภาพต่างๆ บอกเล่าเรื่องราวของความเป็นเฉพาะตัว เช่น บรรยากาศของสิ่งต่างๆในงานจิตรกรรม ความรู้สึกที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งทั้งสองสิ่งเป็นสิ่งที่ทำให้งานจิตรกรรมชัดเจนขึ้นเมื่อนำมาวิเคราะห์ในงานศิลปะในรูปแบบต่างๆ จำแนกเพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ในทางศิลปะได้อย่างชัดเจน

ขั้นตอนการตีความในเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ เรื่องราวพุทธประวัติที่ต้องการนำเสนอ มักจะเป็นเรื่องราวที่มีขอบเขตที่มาจากพุทธปาฏิหาริย์ เป็นกรอบในทางการค้นคว้าศึกษา เพื่อความชัดเจนในการสร้างสรรค์ การหยิบปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นในพุทธประวัติ อิงปาฏิหาริย์ทั้ง 3 อย่าง คือ อิทธิปาฏิหาริย์ อาเทศนาปาฏิหาริย์ และอนุศาสนียปาฏิหาริย์ เป็นการนำเอาแรงบันดาลใจจากการศึกษามาช่วยในการตีความ อีกส่วนคือหลักธรรมที่ได้จากตอนต่างๆที่เลือกมาสร้างสรรค์ ให้แรงบันดาลใจไม่ว่าจะเป็นหลักธรรมที่ได้รับหรือความรู้สึกประทับใจที่มีต่อการศึกษาจากรูปแบบงานศิลปกรรมหรือเรื่องราวที่นำไปเกิดจินตนาการได้ขยายขอบเขตไปสู่การตีความใหม่ในทางรูปแบบและองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดเอกภาพทางความคิดจากการตีความ เป็นเป้าหมายที่ชัดเจนมากที่สุดในการสื่อสารเรื่องราวที่ต้องการ

กระบวนการในการสร้างสรรค์ คือสิ่งที่สำคัญมากที่สุดเพราะ เป็นการก้าวไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่ตั้งไว้ เพื่อเป็นการวิเคราะห์ และการศึกษาค้นคว้า เป็นสิ่งที่ควบคู่ไปกับการค้นหาแนวทาง เพราะ การศึกษาทฤษฎีในรูปแบบต่างๆส่งผลสะท้อนไปในภาคปฏิบัติ แสดงผลออกมาจากผลงานศิลปะ เมื่อเริ่มศึกษากระบวนการต่างๆแล้วจากกระบวนการทางเทคนิคในทางจิตรกรรมและการตีความในเรื่องราว การวิเคราะห์และหารูปแบบเพื่อรองรับด้านการสร้างสรรค์ก็เป็นสิ่งสำคัญเป็นอันดับต้นๆ การหาแนวทางอาจจะมาจากรูปแบบที่คุ้นเคยจากงานศิลปกรรมโบราณที่ประทับใจ เมื่อค้นคว้าลงไป แล้วก็ต่อยอดสร้างสรรค์จากผลงานที่ได้ศึกษามาเพื่อเป็นแนวทางมุ่งไปสู่รูปแบบการสร้างสรรค์ในองค์ประกอบที่แตกต่าง สอดแทรกความสนใจต่างๆลงไปในงานศิลปะเพราะการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีไม่ได้มีข้อจำกัดในทางสร้างสรรค์เหมือนงานศิลปกรรมไทยโบราณที่ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ในทางด้านการเผยแพร่หลักธรรม แต่เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่ให้ความสำคัญด้านคุณค่าเป็นแรงผลักดันเพื่อให้พลังทางศิลปะที่ประกอบด้วยความงาม ความหมายที่เป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนา และรูปแบบอันเป็นแนวทางเฉพาะตัวส่งเสริมให้ศิลปะขับเคลื่อนงานทางพุทธศาสนา ให้ไปไกลกว่าที่เคยมีอยู่ ให้ศิลปะเป็นสะพานที่ทำให้งานทางพุทธศิลป์ได้เคลื่อนไหวไปตามวัฒนธรรมปัจจุบัน ทำให้ผู้คนเห็นคุณค่าในทางศิลปะจากมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของไทย ไม่ใช่เป็นเพียงการอนุรักษ์แต่ต่อยอดให้การรักษายังสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้ผู้คนได้เห็นและสอดคล้องไปกับความคิดของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อได้เป้าหมายในทางสร้างสรรค์และสุนทรียภาพในการสร้างสรรค์แล้ว นำมาวิเคราะห์แตกประเด็นในการศึกษา ที่สอดคล้องไปกับช่วงเวลาในการปฏิบัติงานและการพัฒนาผลงานศิลปะแบ่งออกเป็น 4 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2558

การสร้างสรรค์ผลงานในระยะแรก มุ่งเน้นการสร้างสรรค์ด้วยการเล่าเรื่องราวจากงานจิตรกรรมเรื่องพุทธประวัติเป็นการเริ่มแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจด้านการจัดการในทางองค์ประกอบ และรู้จักการเรียงลำดับเพื่อให้เกิดความถูกต้อง เป็นวิธีการศึกษาเพื่อเป็นการฝึกฝนในทางทักษะ และการตีความในขั้นเริ่มต้นเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นผลจากการค้นคว้า เริ่มจากการร่างภาพและทดลองหาความเป็นไปได้ในทางสร้างสรรค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางหลักและช่วยเสริมให้เกิดการพัฒนาในทางสร้างสรรค์ โดยการเพิ่มเรื่องราวสำหรับการทำงานขั้นต่อไป ในขั้นเริ่มต้นอาจเป็นการเลือกศึกษาเฉพาะรูปทรงที่น่าสนใจเป็นแรงบันดาลใจที่ส่งผลมากที่สุดและเมื่อเกิดความเข้าใจ ลำดับต่อมาคือการรวมเอารูปทรงประกอบกันในภาพจนเกิดความกลมกลืน ในการสร้างสรรค์ด้วยทัศนธาตุทางศิลปะและเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ การเริ่มต้นนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงานมากขึ้น เพราะเป็นการสร้างสรรค์ในขั้นเริ่มต้น จึงพบความผิดพลาดพบปัญหาอุปสรรคและข้อสังเกตที่เหนือการควบคุม ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคนิคอุปกรณ์ต่างๆ ที่ยังไม่ชำนาญ และสามารถนำเอาปัญหาไปปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพื่อให้ปัญหาเป็นข้อสังเกตในชิ้นงานต่อไป เริ่มตั้งสมมุติฐานที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีผลงานมาเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นภาพต่างๆ ปรากฏได้ชัดเจนมากขึ้นในขั้นตอนการพัฒนาจน เมื่อสำเร็จเป็นผลงานจึงนำมาประเมินด้วยการตรวจสอบรายละเอียดในทางการสร้างสรรค์เพื่อหาสิ่งที่ดี และสิ่งที่ปรับปรุงเพื่อให้เกิดความละเอียดในการมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น ซึ่งสิ่งที่สนใจเป็นอันดับแรก คือความงามที่เป็นเครื่องมือทางจิตรกรรมนำพาให้ชิ้นงานมีความน่าสนใจจากผู้คนที่เห็นได้เป็นสิ่งแรก เมื่อความงามได้ทำหน้าที่แล้วก็ให้ความลงตัวในการสร้างองค์ประกอบต่างๆ ได้เริ่มเล่าเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอว่าเป็นเรื่องราวของอะไร และให้องค์ประกอบได้เน้นไปถึงจุดที่สำคัญของหลักธรรมที่ต้องการนำเสนอ อาจจะยังไม่มีความชัดเจนมากในระยะแรกแต่ก็ทำให้เห็นแนวทางที่ต้องการนำเสนอในขั้นต่อไปให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การศึกษาเป็นการพัฒนาสุนทรียภาพส่วนต่างๆ เพื่อมุ่งไปสู่วิธีการที่ดีขึ้นในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 48 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2558
 ชื่อผลงาน พุทธปาฏิหาริย์หมายเลข 1 ปฐมสมโภช
 ขนาด 150 X 130 เซนติเมตร
 เทคนิค สีฝุ่นและทองคำเปลว

ระยะที่ 2 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558

การสร้างสรรคในระยะที่สองเป็นการสร้างสรรคที่มุ่งหาสิ่งที่ต้องการพัฒนา คือ เอกภาพจากผลงาน โดยการขยายผลงานในตอน “ พกาพรหม ” ให้เป็นเรื่องราวเดียวในการนำเสนอเพื่อ แสดงปาฏิหาริย์ในพุทธประวัติ เพื่อให้ผลงานได้ถูกกำหนดขอบเขตของเนื้อเรื่อง และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในภาพเดียว ด้วยรายละเอียดจากการเล่าเรื่องต่างๆ ลงไปในผลงาน และสามารถสอดแทรกเรื่องราวใหม่ที่สนใจบรรจุเข้าไปเป็นสิ่งที่วางแผนในการจัดวางภาพในองค์ประกอบ ใช้สีหลากหลายขึ้นกว่าผลงานชิ้นที่ผ่านมา และเริ่มตั้งขอบเขตเรื่องราวในการสร้างสรรค เพื่อต่อยอดพัฒนาผลงานด้วยเรื่องราวที่สะท้อนหลักธรรมที่ต้องการนำเสนอให้ได้สื่อสารมากขึ้น อย่างการนำเสนอหลักธรรมที่ซ่อนอยู่ภายในภาพ ด้วยการการแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ ทำให้มองเห็นสิ่งที่ต้องการนำเสนอมากกว่าผลงานชิ้นที่ผ่านมา เป็นการตัดสินใจในการเลือกเรื่องปาฏิหาริย์ในครั้งต่อไป การทำงานที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดคือการทำความเข้าใจเรื่องราวและการสร้างสรรคด้วยกระบวนการทางเทคนิคในงานจิตรกรรมและอีกส่วนหนึ่ง คือการเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องปาฏิหาริย์มากยิ่งขึ้น

การทำงานในครั้งนี้ทำให้เกิดความเข้าใจ และเห็นความต้องการที่จะนำเสนอผลงานในรูปแบบที่ต้องการมากขึ้น ด้วยการเลือกนำเสนอเรื่องราวเพียงตอนใดตอนหนึ่งเพื่อมุ่งประเด็นในการสร้างสรรค และเป็นจุดเปลี่ยนในการกำหนดเรื่องราวที่มีขอบเขต ที่จะนำไปศึกษาและพัฒนาต่อไปสู่การค้นคว้าและสร้างสรรคจากงานศิลปกรรมไทยโบราณและเรื่องราวที่มาจากพุทธประวัติหลากหลายแหล่งที่มา เพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างสรรคและค้นหาความเป็นไปได้ในการทำงานจากการเริ่มต้นด้วยภาพร่างที่สามารถแก้ไขและปรับเปลี่ยนไปสู่ความงามที่ต้องการและผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการในทางการสร้างสรรค

ภาพที่ 49 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ภาคการศึกษาที่ 2 และ 3 ปีการศึกษา 2558
 ชื่อผลงาน พุทธปาฏิหาริย์หมายเลข 2 พกาพรหม
 ขนาด 150 X 130 เซนติเมตร
 เทคนิค สีฝุ่นและทองคำเปลว

ระยะที่ 3 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559

การทำงานศิลปะในระยะสุดท้ายก่อนจะทำวิทยานิพนธ์คือการทำงานให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น เนื่องด้วยการทำงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีต้องใช้เวลาในการทำงานมาก และจำเป็นต้องทำงานให้มีขนาดใหญ่เพื่อให้เกิดการเน้นย้ำความสำคัญของสิ่งที่ต้องการศึกษา เรียนรู้ แก้ไข และปัญหาในการสร้างสรรค์ เพื่อขมวดปมต่อยอดในการสร้างสรรค์การทำวิทยานิพนธ์ สิ่งหนึ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานคือ การใส่รูปทรงต่างๆที่มากขึ้นแต่ทำให้ระยะเวลาในการทำงานที่ยาวนานมากขึ้นตาม ทำให้การทำงานไม่สอดคล้องไปกับเวลาในการศึกษาในการประเมิน แต่ทำให้ต้องเรียนรู้กับปัญหาเรื่องนี้ตลอดการทำงาน แต่การทำงานที่ใช้เวลานานในแต่ละผลงานทำให้ได้เรียนรู้และเริ่มรู้จักการวางแผนการทำงาน เพื่อให้ผลงานในระยะต่อไป เกิดความสมบูรณ์และพบข้อผิดพลาดในการทำงานน้อยลง และเลือกสิ่งที่สำคัญในการทำงานลดทอนสิ่งต่างๆที่ไม่สำคัญตามประสงค์หลัก

ด้านการสร้างสรรค์และการพิจารณาผลงาน สิ่งที่ต้องการนำเสนอมีความชัดเจนและทำให้ต่อยอดไปสู่การทำงานครั้งต่อไปด้วยการเลือกเรื่องราวที่มีนัยยะ และแสดงหลักธรรมที่สอดแทรกได้ชัดเจน ทำให้การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ หัวข้อ “พุทธปาฏิหาริย์” เป็นขอบเขตที่จะสร้างสรรค์ในการกำหนด แนวความคิด และการแสดงเอกลักษณ์จากการตีความผ่านเรื่องราวองค์ประกอบ และทัศนธาตุทางศิลปะ

ระยะที่ 4 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ ระหว่างปีการศึกษา 2559 – 2562

เริ่มต้นการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ด้วยการศึกษาค้นคว้าในเรื่องราวของปาฏิหาริย์ที่สนใจ โดยใช้เรื่องราวจากพุทธประวัติตอน **โลกวิวรรณปาฏิหาริย์** และ **พระพุทธเจ้าโปรดพระยาชมพูบดี** เมื่อได้ค้นคว้าสองเรื่องราวที่จะนำมาสร้างสรรค์แล้ว จึงนำเอาตอนที่สำคัญในแต่ละเรื่องเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการนำเสนอผลงาน ที่บอกเล่าเรื่องราวที่สำคัญที่สุดเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดในการสร้างสรรค์ผลงาน ขั้นตอนถัดไปคือการ ทำภาพร่างในรูปแบบของการใช้ลายเส้นเพื่อหาความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ ในขนาดเล็กๆ เพื่อถ่ายทอดการต่อยอด เพราะการถ่ายทอดเรื่องราวเป็นลายเส้นที่มีลักษณะที่เรียบง่ายทำให้ผลงานเกิดโครงสร้างมีความชัดเจน การขยายลายเส้นที่มีขนาดเท่าผลงานจริงเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานในขั้นตอนทางด้านจิตรกรรม

เป็นกระบวนการที่สำคัญของงานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ อีกทั้งการสอดแทรกสิ่งต่างๆก็สามารถเพิ่มเติมในขั้นตอนการขยายภาพลายเส้นเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ ในการสร้างสรรค์ผลงานนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้และข้อมูลต่างๆในทุกขั้นตอน ทำให้ผลงานที่สร้างสรรค์เป็นไปตามความต้องการที่ตั้งเป้าหมายต่างๆไว้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นประโยชน์ เป็นแบบอย่างที่น่าถึงถึงการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเป็นหลัก ทำให้องค์ประกอบในส่วนต่างๆสอดคล้องกันจนเป็นองค์รวมทั้งหมดในชุดผลงานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ผลงานชุดวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 50 ผลงานวิทยานิพนธ์หมายเลข 1
 ชื่อผลงาน พุทธปาฏิหาริย์หมายเลข 3 โลกวิวรรณปาฏิหาริย์ ผ่านพิภพเทวราชดาวดึงส์
 ขนาด 150 X 130 เซนติเมตร
 เทคนิค สีฝุ่นและทองคำเปลว

ภาพที่ 51 ผลงานวิทยานิพนธ์หมายเลข 2
ชื่อผลงาน พุทธปาฏิหาริย์หมายเลข 4 สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราช
ขนาด 150 X 150 เซนติเมตร
เทคนิค สีฝุ่นและทองคำเปลว

ด้านเนื้อหา แนวคิด

ด้านเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างสรรค์ เป็นข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาที่มีกรอบและประเด็นจากการค้นคว้าในหัวข้อ “พุทธปาฏิหาริย์” เป็นคำสำคัญที่ใช้ในการศึกษาเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือหลุดประเด็นต่างๆ เพราะพุทธประวัติที่มีความกว้างและลึกซึ่งผู้สร้างสรรค์จำเป็นต้องเลือกข้อมูลที่สนใจและเป็นแรงบันดาลใจ เปิดประเด็นในการค้นคว้าและสร้างสรรค์ ทั้งยังนำไปสู่ขั้นตอนการทำงานโดยใช้จินตนาการในการสร้างสรรค์ส่วนต่างๆในภาคของการปฏิบัติ โดยการสร้างสรรค์จะ

องการทำงานในด้านแนวคิด ที่ใช้คติธรรม ของพระพุทธศาสนาเป็นประธานหลักในการสร้างสรรค์ เพราะหลักธรรมคือ สิ่งเดียวที่นำพาพระพุทธศาสนาให้ก้าวไกลและยังดำรงอยู่ แม้สิ้นสุดสมัยของพระพุทธเจ้าที่ดับขันธปรินิพพานมานานมาแล้ว พระองค์ทรงให้พระวัจนะที่เป็นหลักธรรม คือหัวใจของพระพุทธศาสนาไว้แก่ พุทธบริษัทต่างๆและพุทธศาสนิกชน พุทธมามกะและผู้ที่มีสนใจใฝ่ในการศึกษาธรรมะ ที่เป็นเครื่องมือขัดเกลาจิตใจภายในจิตใจ เป็นเครื่องชำระให้จิตใจผ่องใสบริสุทธิ์ด้วยหลักธรรม จากพุทธประวัติตอนต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ ความผาสุกแก่ผู้ที่มีดวงตาเห็นธรรม จากการสื่อสารโดยใช้ศิลปะ ในแง่ของการเผยแพร่ศาสนา แต่ยังคงไว้ซึ่งหลักในทางศิลปะ ที่ถ่ายทอดหลักธรรมผ่านความงาม ความวิจิตร บรรจง ด้วยมรดกของความเป็นชาติที่วิวัฒนาการจากพระพุทธศาสนาที่ส่งอิทธิพลทางด้านหลักธรรม วัฒนธรรม จิตวิญญาณ ความรู้ และวิถีชีวิต ผ่านเรื่องราวที่เปรียบเหมือนแม่น้ำสายใหญ่ที่ไม่เคยแห้งขอด ให้ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้สอยจากประโยชน์ของน้ำที่เป็นคุณูปการต่างๆ ในการสร้างสรรค์ผลงานและดำรงชีวิต หรือแม้กระทั่งระหว่างการสร้างสรรค ให้พิจารณาในหลักธรรม จากสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ ได้เลือกนั้นก็ย้อนกลับมาสอนตนเอง ผ่านงานศิลปะ อาจจะเป็นแนวคิดที่มาจากประสบการณ์ความรู้สึกจากผู้สร้างสรรค์ ที่ย้อนกลับมามองสิ่งที่สนใจมากที่สุด แม้ยุคปัจจุบันจะมีเรื่องราวและแรงกระทบจากสังคมภายนอกมากมาย แต่เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาความรู้สึกภายในของตนเอง หลักธรรมที่สนใจยังคงดำรงอยู่ท่ามกลางความเขี้ยวกรากของสถานการณ์ปัจจุบัน หลักธรรม อาจจะเป็นเครื่องมือที่คอยพยุงให้เห็นถึงแก่นสารของชีวิตที่จะดำรงอยู่ได้ด้วยความดีจากพุทธศาสนา อีกทั้งยังการสร้างสรรคนุ่มเป็นพุทธบูชา ที่ให้ความงามเป็นเครื่องมือถ่ายทอด ใช้ความวิริยอุตสาหะ เป็นสะพานในการเชื่อมต่อการทำงานให้ไปสู่อีกฝั่งของความสำเร็จ ที่เป็นรูปธรรมของการทำงานศิลปะ เพื่อให้ผลงานนั้นเป็นสื่อที่ช่วยให้พุทธศาสนาเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญแสดงผ่านภาพ เป็นสิ่งที่ต้องการนำเสนออีกทั้งยังขบขันให้เรื่องราวเกิดการถูกคิดที่สะท้อนไปยังจิตใจของผู้ที่ได้ชมงาน อาจจะเป็นผลจากหลักธรรมไม่มากก็น้อย แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งในแรงบันดาลใจที่ต้องการนำเสนอ เพื่อเป็นการจุดประกายให้งานประเพณีที่มีการสานต่อ ด้วยการทำงานที่คงไว้ทั้งทางด้านเทคนิค และรูปแบบของจิตรกรรม ซึ่งจะกล่าวในลำดับต่อไป

ด้านกระบวนการทางเทคนิค

การสร้างสรรค์ผลงานด้วยกระบวนการทางด้านจิตรกรรม เป็นกระบวนการดั้งเดิม มีลักษณะเป็นแบบแผนที่สอดคล้องกับงานศิลปกรรมไทยโบราณโดยมักจะใช้สีฝุ่น และกาวจากยางไม้เป็นตัวประสานยึดเกาะในการสร้างสรรค์ แต่สิ่งที่แตกต่างอาจจะเป็นเรื่องของรูปแบบในงานจิตรกรรม แต่ละ

ยุคสมัยที่เปลี่ยนไปการใช้วัสดุที่มาจากธรรมชาติและวิทยาศาสตร์อาจจะช่วยให้เกิดความสะดวกมากยิ่งขึ้นในขั้นตอนการทำงานซึ่งทำให้เกิดการค้นคว้าศึกษามากขึ้น ที่น่าสนใจในการทำงานด้านกระบวนการคือ การทำสีฝุ่นในขั้นตอนก่อนจะนำมาเขียนภาพต้องใช้วัสดุที่เป็นแม่สี ไม่ว่าจะมาในรูปแบบของหิน แร่ แท่งถ่าน แท่งสีพาสเทล ต้องผ่านกระบวนการบด เพื่อให้ได้รงคราตุตามที่ต้องการ และเมื่อได้ผงสีเหล่านั้นก็มาทำการร่อนหรือแยกส่วนของสีและฝุ่นละอองไม่ว่าจะด้วยวิธีการหมักสีในน้ำหรือบดแล้วกรองผ่านเครื่องมือต่างๆ เมื่อได้ลักษณะตามที่ต้องการก็นำมาผสมกาวจากยางไม้ที่ละลายน้ำ มาทำเป็นสีที่เหมาะสมแก่การระบายและตัดเส้นในขั้นตอนของงานจิตรกรรม ที่มีแบบแผนจากโบราณเป็น ขนบธรรมเนียมที่ยังรักษาไว้มากกว่า ที่จะดัดแปลงการนำเทคนิคในการทำสีแบบอื่นๆมาใช้ และส่วนสุดท้ายคือการปิดทองคำเปลวอย่างละเอียดที่เป็นขั้นตอนที่สำคัญไม่แพ้ไปกว่างานกระบวนการเขียนสี ระบายสี ตัดเส้น เพราะ ทองคำเปลวต้องใช้ทักษะและสมาธิในการติดทองคำเปลวไปตามรูปทรงที่ต้องการ และเมื่อได้ทดลองปฏิบัติก่อนงานวิทยานิพนธ์ ย่อมทำให้เกิดองค์ความรู้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้ผลสัมฤทธิ์จากกระบวนการเป็นที่น่าพอใจในการสร้างสรรค์ เป็นแบบแผนการทำงานในวิถีแบบโบราณผ่านการเรียนรู้จากงานจิตรกรรมไทยประเพณี

การปฏิบัติงานกว่าจะสำเร็จลุล่วงนั้น ต้องผ่านการศึกษาโดยใช้เวลาเป็นปัจจัยหลัก มีการลงมือทำเป็นปัจจัยร่วมที่ทำให้ผลงานสร้างสรรค์สำเร็จเป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์ขึ้นมาได้ ต้องอาศัยปัจจัยต่างๆและองค์ประกอบที่หลากหลาย เพื่อบรรลุลงไปในงานจิตรกรรมจนเกิดเป็นผลงานที่สมบูรณ์ตามภาพร่างและภาพที่จินตนาการไว้ เป็นรูปธรรมที่มีจิตรกรรมเป็นสื่อแสดงรูปออกมา เพื่อเผยแพร่หลักธรรมจากพุทธศาสนาเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสรรค์เป็นแนวคิดหลักที่ทำให้ผลงานสร้างสรรค์นั้นทรงคุณค่ามากขึ้น และยังทำให้ผลงานนั้นแสดงพลังทางศิลปะจากการศึกษาลงมือปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง และอาจจะให้แรงบันดาลใจแก่ผู้อื่นที่สนใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ทั้งยังทำให้ผู้สร้างสรรค์ได้พัฒนาต่อยอดความรู้ศักยภาพโดยใช้งานศิลปะเป็นเครื่องมือขัดเกลา และทำให้เกิดความปิติในการทำงานเมื่อเสร็จสมบูรณ์ แสดงถึงคุณค่าในงานศิลปะที่ส่งผลต่อผู้สร้างสรรค์เอง

บทที่ 5

บทสรุป

การสร้างสรรคผลงานศิลปะรูปแบบจิตรกรรมไทยประเพณี ในวิทยานิพนธ์หัวข้อ “ พุทธปาฏิหาริย์ ” เป็นผลงานที่แสดงแนวคิดและกระบวนการต่างๆจากการศึกษาและค้นคว้า ที่มีแรงบันดาลใจจากปาฏิหาริย์ในพุทธประวัติตอนต่างๆ นำมาสร้างสรรค์ต่อยอดโดยมีผลงานจากศิลปกรรมไทยต่างๆเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์ เป็นผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้งานศิลปกรรมไทยเป็นสื่อในการสื่อสารหลักธรรมที่เป็นประเด็นหลักสำคัญเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดอัตลักษณ์เฉพาะตน ที่มาจากการวิเคราะห์ ศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ โดยใช้จินตนาการ และวิธีการทางจิตรกรรมเป็นสื่อทางศิลปะที่แสดงนัยยะจากผลงานโดยการศึกษาทั้งด้านข้อมูลและกรรมวิธีปฏิบัติ เพื่อให้ผลงานด้านพุทธศิลป์ มีคุณค่าในแง่ของศิลปวัตถุ ทางความงามคงไว้ซึ่งสุนทรียภาพทางศิลปะ และส่งเสริมงานจิตรกรรมแบบไทยประเพณีนำมาสร้างสรรค์ตีความใหม่ ให้เกิดมิติในทางสร้างสรรค์ที่ขยายขอบเขตไปมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการตีความ การใช้รูปทรงสัญลักษณ์ ที่ยังคงใช้เรื่องราวที่มีมาจากคัมภีร์ พระไตรปิฎก และพระสูตร เป็นตำรา หนังสือที่เป็นหัวใจหลักทางพระพุทธศาสนา ตีความจนเป็นภาษาภาพ ในทางศิลปะ ทำให้ผลงานอยู่ระหว่างสองสิ่งนี้ในการสร้างสรรค์ เป็นงานศิลปะที่เน้นเล่าเรื่องราวจนเกิดเป็นผลงาน มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและเป็นกุศโลบายในการเผยแพร่หลักธรรมสู่ศิลปะในแขนงของจิตรกรรมภาพเขียนเป็นการทำขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชา ทั้งยังทำให้ศิลปะสามารถรับใช้ศาสนาแต่ก็ยังสามารถให้คุณค่าไปควบคู่กัน ส่งเสริมในการตีความและแสดงรูปทรงจนเกิดเป็นเอกภาพที่กลมกลืน ทั้งยังให้แง่คิดแก่ผู้สร้างสรรค์ปฏิบัติงาน เพื่อให้ศิลปะนั้นขัดเกลาจิตใจผู้คนเสมือนหลักธรรมที่ให้แกผู้ปฏิบัติ ผลงานจึงมีคุณค่าในแง่ของรูปธรรมทางภาพและส่งผลให้หลักธรรมมีความหมายในนามธรรมทางความรู้สึก ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดแรงบันดาลใจแก่ผู้ที่ศึกษาในงานศิลปะกรรมประเภทนี้ต่อไป

การสร้างสรรคผลงานในครั้งนี้เป็นเสมือนบททดสอบโดยมีศิลปะเป็นแนวทางในการศึกษา และค้นคว้าเพื่อหาคำตอบให้กับผลงานที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้ปฏิบัติเห็นลักษณะต่างๆที่เกิดขึ้นจากการทำงานแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาระหว่างการทำงาน ทำให้ได้พิจารณาขอบเขตของงานได้ชัดเจน อีกทั้งจุดประสงค์ และเป้าหมายก็เป็นไปตามผลสัมฤทธิ์ทางศิลปะที่ตั้งไว้ในตอนต้น

ของการเริ่มปฏิบัติงาน ทำให้ผลงานเป็นที่ประจักษ์และเป็นไปตามความคาดหวัง ที่ให้ศิลปะถ่ายทอด
ความดี ความงาม ตามบริบทของศิลปวัตถุเป็นส่วนขยายให้หลักธรรม ได้เผยแพร่สู่วงกว้างโดยมีศิลปะ
เป็นเครื่องมือที่งดงามในการสื่อสาร เป็นเครื่องมือที่เสมือนแว่นขยายที่ถ่ายทอดผลงาน ที่มีรูปทรงเชิง
สัญลักษณ์ เป็นวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากอดีตสู่ปัจจุบันแต่ได้ทำการสร้างสรรค์ ด้วย
ประสบการณ์ ความรู้และแรงบันดาลใจของผู้สร้างสรรค์ จนเกิดเอกภาพตามที่ต้องการสอดประสาน
เป็นองค์รวมโดยไม่มีส่วนอื่นส่วนใดที่แปลกแยกออกมา ผ่านการคิดวิเคราะห์และการประเมินจนเสร็จ
สมบูรณ์ อีกทั้งผลงานได้ใช้เวลาที่พัฒนาในระยะเวลาที่เหมาะสมแก่การทำงานแม้จะมีเวลาเป็น
ข้อจำกัดแต่สามารถขมวดประเด็นทางการศึกษาจนเป็นไปตามหลักสูตรและการทำงานศิลปะ ที่ผู้
สร้างสรรค์ต้องการ ทำให้ผลงานนั้นสมบูรณ์บรรลุไปด้วยเรื่องราวต่างๆที่เป็นไปตามหัวข้อ “ พุทธ
ปาฏิหาริย์ ” ได้อย่างครบถ้วน และยังทำให้คุณค่าในเชิงทัศนศิลป์ได้แสดงตัวไปพร้อมกับนัยยะทาง
ศิลปะและกระบวนการจนเป็น ผลงานที่สื่อสารตามประเด็นที่ต้องการแก่สาธารณะ สะท้อนไปถึงผู้คน
ให้เรียนรู้หลักธรรมที่เป็นสัจจะที่มีอยู่ในชีวิตได้ดูดคิด ไน้มน้ำวจิตใจ โดยศิลปะเป็นเครื่องมือที่ถักทอ
ประสานให้ภาพนั้นได้เล่าเรื่องราวจนเกิดเป็นผลงานที่แสดงแนวคิดเพื่อสืบสานให้พุทธศาสนายังดำรง
ต่อไป ด้วยความงาม และความมีเอกลักษณ์เฉพาะตนผ่านคุณค่าทางทัศนศิลป์ และสิ่งที่ทิ้งท้ายซึ่ง
สำคัญที่สุด คือ **หลักธรรม** เป็นสิ่งที่บรรจุไว้ในผลงานให้ทุกคนตระหนักไม่ว่าจะผ่านกาลเวลาไปนาน
เท่าใด หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าย่อมเป็นแก่นทางพุทธศาสนา โดยมีศิลปะเป็นเครื่องรับใช้ใน
งานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีสืบต่อไป

รายการอ้างอิง

Plookpedia (2560). "จิตรกรรมไทย แบบประเพณี." from
<https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/58316/-cul->.

เล็กสุขุม, ศ. ต. ส. (2553). พัฒนาการของลายไทย : กระหนกกับเอกลักษณ์ไทย. กรุงเทพมหานคร เมืองโบราณ.

แสงทักษิณ, ย. (2539). เครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์และเครื่องสูง. กรุงเทพมหานคร, องค์การค้ำของคุรุสภา.

อดุลยพิเชษฐ์, อ. (2555). จิตรกรรมฝาผนังพระที่นั่งพุทไธสวรรย์. กรุงเทพมหานคร, เมืองโบราณ.

H290635

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ธวัชชัย โตคำ
วัน เดือน ปี เกิด	29 มิถุนายน 2535
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ศิลปบัณฑิต (สาขาศิลปะไทย) คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	35 หมู่ 17 บ้านไทยอุดม ตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
ผลงานตีพิมพ์	ร่วมแสดงงาน นิทรรศการ ผกายพริก ณ ชั้น 3 หอศิลป์กรุงเทพฯ เยาวราช กรุงเทพมหานคร 1-30 ตุลาคม 2562
รางวัลที่ได้รับ	2562 - ได้รับทุนการศึกษาจากกองทุนส่งเสริมการศึกษาศิลปะ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ 2561 - รางวัลชมเชย แร้งบันดาลใจจากทุกคนเพื่อชุมชนที่ยั่งยืน ศิลปกรรมช่างเผือกครั้งที่ 7 โดย บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) 2559 - แสดงนิทรรศการ “ผู้คน” ชั้น 2 people gallery ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร 2558 - รางวัลชมเชย สมเด็จพระเทพฯ ของชาวไทย ศิลปกรรมช่างเผือก ครั้งที่ 4 โดย บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) - รางวัลชนะเลิศ นิทรรศการประกวดผลงานศิลปกรรม "India @ Bangkok" Art Competition 2015 มหาวิทยาลัยศิลปากร และสถานทูตอินเดีย - ร่วมแสดงนิทรรศการประกวดผลงานศิลปกรรม กรุงเทพฯ ครั้งที่ 1 2556 - รางวัลเกียรติคุณ เหรียญเงิน “ศิลป์ พีระศรี” การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปิน รุ่นเยาว์ ครั้งที่ 30 - ร่วมแสดงนิทรรศการ 36 ปี แห่งการเรียนรู้ สู่อารยธรรม และพัฒนาศิลปะไทย ภาควิชาศิลปะไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร - ร่วมแสดงการประกวดผลงานศิลปะ "มองสิ่ง ผ่านศิลป์" ระดับอุดมศึกษา

2555 - รางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง จินตนาการสืบสานวรรณกรรม
ไทย Intouch Company

2554 - รางวัลศิลปกรรมเหรียญทองแดง ระดับอายุ 17-20 ศิลปกรรม
เด็ก

และเยาวชนแห่งชาติครั้งที่ 6

2553 - รางวัลชมเชย โครงการจินตนาการสืบสานวรรณกรรมไทย
- รางวัลรองชนะเลิศ Painting Landscape ระดับภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ กรมอาชีวศึกษา

2552 - รางวัลชนะเลิศ Drawing Portrait ระดับชาติ กรม
อาชีวศึกษา

ณ สระบัว จังหวัด สงขลา

